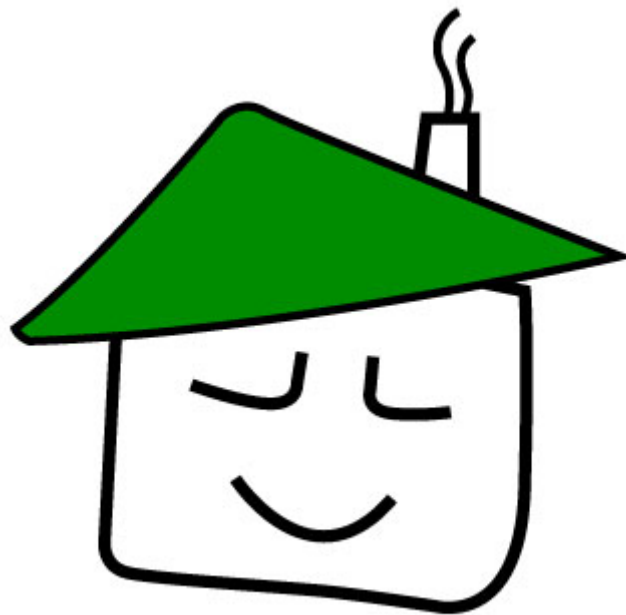

**Συμβουλευτική Επιτροπή
για την Πρόληψη και Καταπολέμηση
της Βίας στην Οικογένεια**

**Έκθεση Δραστηριοτήτων
2000-2002**

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

ΜΕΡΟΣ Α

1. Σύσταση και Λειτουργία Συμβουλευτικής Επιτροπής
  - 1.1. Σύνθεση Συμβουλευτικής Επιτροπής
  - 1.2 Οίκημα-Προσωπικό
2. Προϋπολογισμός Επιτροπής
3. Αποστολή Συμβουλευτικής Επιτροπής
4. Αρμοδιότητες Συμβουλευτικής Επιτροπής
  - 4.1 Παρακολούθηση του προβλήματος της βίας στην οικογένεια
  - 4.2 Ενημέρωση και Διαφώτιση του κοινού και των επαγγελματιών
    - 4.2.1 Ενέργειες για ενημέρωση του κοινού και των επαγγελματιών
      - A. Έντυπο Υλικό
      - B. Ηλεκτρονικό Υλικό
      - Γ. Συμμετοχή σε Συνέδρια /Σεμινάρια, Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης
      - Δ. Εξειδικευμένη Βιβλιοθήκη σε θέματα βίας
    - 4.2.2 Ενέργειες για ενημέρωση, επιμόρφωση των επαγγελματιών-Σεμινάρια
  - 4.3 Προώθηση επιστημονικών ερευνών σχετικά με τη βία στην οικογένεια
  - 4.4 Προώθηση των Υπηρεσιών για την αντιμετώπιση όλων των πτυχών του προβλήματος της βίας στην οικογένεια
  - 4.5 Παρακολούθηση της αποτελεσματικότητας των σχετικών Υπηρεσιών καθώς και εφαρμογής και τήρησης της σχετικής νομοθεσίας

ΜΕΡΟΣ Β

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

- Εισαγωγή
- Νομοθετικό Πλαίσιο
- Στατιστική εικόνα της βίας
- Μέτρα/Προγράμματα/Υπηρεσίες
- 4.1 Πολιτική
  - 4.2 Υποχρεωτική αναφορά περιστατικών βίας
  - 4.3 Διορισμός Οικογενειακών Συμβούλων
- Θεσμοθέτηση και Εφαρμογή Διατμηματικών Διαδικασιών
- Προώθηση συστηματικής και εξειδικευμένης εκπαίδευσης των επαγγελματιών που ασχολούνται με θέματα βίας
- Προγράμματα Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια
- 7.1 Κρατικές Υπηρεσίες
  - 7.2 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις
8. Συμπέρασμα

ΜΕΡΟΣ Γ

ΕΙΣΗΓΗΣΕΣ ΓΙΑ ΤΗΝ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑΤΑ

- Εγκύκλιος του Γενικού Εισαγγελέα για υποχρεωτική αναφορά
- Πληροφοριακό Δελτίο Υποχρεωτικής Αναφοράς
- Κατάλογος βιβλίων/περιοδικών
- Τα κυριότερα συμπεράσματα της έρευνας «Βία στην Κυπριακή Οικογένεια»
- Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου για έγκριση Διατμηματικών Διαδικασιών
- Εισηγήσεις της Συμβουλευτικής Επιτροπής στην Βουλή των Αντιπροσώπων για τροποποίηση της νομοθεσίας
- Εισηγήσεις της Συμβουλευτικής Επιτροπής στον Πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου
- Στατιστικά στοιχεία βίας στην κυπριακή οικογένεια και στο εξωτερικό
- Φάκελος Α: εκδόσεις Συμβουλευτικής Επιτροπής
- Φάκελος Β: Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών

ΜΕΡΟΣ Α

1. ΣΥΣΤΑΣΗ ΚΑΙ ΛΕΙΤΟΥΡΓΙΑ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Η Συμβουλευτική Επιτροπή συστάθηκε με βάση το Νόμο 47(1)/94, άρθρο 16(1), ο οποίος αντικαταστάθηκε από τον Ν.119(Ι)/2000, άρθρο 7(1), με σκοπό την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια. Οι αρμοδιότητες της Επιτροπής όπως καταγράφονται στο άρθρο 7(1) του ίδιου νόμου είναι οι ακόλουθες:

- 1. Να παρακολουθεί το πρόβλημα της Βίας στην Οικογένεια στην Κύπρο.**
- 2. Να προβαίνει στην ενημέρωση και διαφώτιση του κοινού και των επαγγελματιών με διάφορα μέσα, περιλαμβανομένων ειδικών συνεδριών, επιμορφωτικών προγραμμάτων και σεμιναρίων.**
- 3. Να προωθεί επιστημονικές έρευνες σχετικές με τη βία στην οικογένεια.**
- 4. Να προωθεί τις Υπηρεσίες για την αντιμετώπιση όλων των πτυχών του προβλήματος της βίας στην οικογένεια.**
- 5. Να παρακολουθεί την αποτελεσματικότητα των σχετικών υπηρεσιών που λειτουργούν καθώς και την εφαρμογή και τήρηση της σχετικής νομοθεσίας.**

1.1 Σύνθεση Συμβουλευτικής Επιτροπής

Σύμφωνα με το άρθρο το άρθρο 7(2) του Ν. 119(Ι)/2000 η Επιτροπή απαρτίζεται από άτομα τα οποία διορίζονται υπό την προσωπική τους ιδιότητα, από το Υπουργικό Συμβούλιο και έχουν γνώση και πείρα του θέματος. Οι διορισμοί γίνονται από το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Τα άτομα που διορίζονται από το δημόσιο τομέα επιλέγονται από τα Υπουργεία και από τις Υπηρεσίες που αναφέρονται στο εδάφιο (4) του άρθρου αυτού και που είναι:

- Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας-Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων: Αννίτα Κονή -Πρόεδρος Συμβουλευτικής Επιτροπής**
- Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης: Μάρω Βαρναβίδου-Αντιπρόεδρος**
- Υπουργείο Υγείας: Στέλλα Κυριακίδου**
- Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού: Χλόη Γιαννακού Κωνσταντινίδου**
- Νομική Υπηρεσία: Ελένη Λοιζίδου**
- Αστυνομία: Μαριάννα Φραντζή**

Τα άτομα που διορίζονται από τον ιδιωτικό τομέα επιλέγονται από μέλη των Συνδέσμων ή Οργανώσεων που εμπλέκονται στην πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια και που είναι:

- Σύνδεσμος Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια: Μάρθα Αποστολίδου**
- Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού: Σεμέλη Βύζακου**
- Σύνδεσμος Ψυχολόγων Κύπρου: Στέλιος Γεωργίου (μέχρι τον Σεπτέμβριο του 2000)**
- Παγκύπριο Συμβούλιο Ευημερίας: Τάσος Παπαθωμάς**
- Παγκύπριος Σύνδεσμος Προαγωγής Ψυχικής Υγείας Παιδιού και Εφήβου: Νεόφυτος Παπανεοφύτου.**

1.2 Οίκημα-Προσωπικό

Η Συμβουλευτική Επιτροπή μεταφέρθηκε τον Ιούνιο του 2002, από την Οδό Δημοφώντος 35 που στεγαζόταν, στην οδό Κυριάκου Μάτση 37, γραφείο 301, στον Άγιο Δομέτιο, και διατηρεί δικό της τεχνικό εξοπλισμό. Η Διοικητική Λειτουργός έχει κύρια ευθύνη την υλοποίηση των αποφάσεων της Συμβουλευτικής Επιτροπής. Διατηρείται αρχείο ειδικών θεμάτων, αρχείο εισερχόμενης και εξερχόμενης αλληλογραφίας, όπως και κατάλογος βιβλίων/περιοδικών με θέματα Βίας στην Οικογένεια.

2. ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Ο προϋπολογισμός της Συμβουλευτικής Επιτροπής υποβάλλεται από το 1997 στο Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και στο Υπουργείο Οικονομικών και εγκρίνεται από το Υπουργικό Συμβούλιο. Ο προϋπολογισμός της Συμβουλευτικής Επιτροπής καλύπτεται από πιστώσεις του "Άρθρου 21.266 "Επιτροπές" του Κεφαλαίου 18.26.2 "Διάφορα" του Τακτικού Προϋπολογισμού.

3. ΑΠΟΣΤΟΛΗ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

Αποστολή της Συμβουλευτικής Επιτροπής είναι η καλύτερη εφαρμογή των προνοιών του Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμου, σε συνεργασία με τους αρμόδιους κρατικούς και εθελοντικούς φορείς, ώστε να επιτευχθεί το συντομότερο δυνατό η **ολοκληρωμένη πρόληψη και ολική εξάλειψη της βίας στην οικογένεια**. Η οικογένεια, το βασικό κύτταρο της κοινωνίας, για την ανάπτυξη και την ευημερία όλων των μελών της και ιδιαίτερα των παιδιών, πρέπει να είναι απαλλαγμένη από οποιαδήποτε μορφή βίας (σωματική, σεξουαλική, ψυχολογική) και παραμέλησης και να έχει όλη την προστασία και υποστήριξη που χρειάζεται από την πολιτεία, για να διαδραματίζει καλύτερα τον ρόλο της στην κοινωνία.

4. ΑΡΜΟΔΙΟΤΗΤΕΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ

4.1 ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Στόχος: Λειτουργία κεντρικού αρχείου συλλογής και επεξεργασίας στατιστικών στοιχείων βίας, για παρακολούθηση της έκτασης του προβλήματος.

Ενέργειες

α) Η Συμβουλευτική Επιτροπή ετοίμασε πρότυπο Πληροφοριακό Δελτίο καταγραφής περιστατικών βίας στην οικογένεια, το οποίο αναμένεται ότι θα συμπληρώνεται από όλες τις αρμόδιες Υπηρεσίες και θα αποστέλλεται στο Γενικό Εισαγγελέα, μέσα στα πλαίσια της υποχρεωτικής αναφοράς όλων των αναφορών/καταγγελιών για περιστατικά βίας.

(Η εγκύκλιος του Γενικού Εισαγγελέα είναι σχετική-Παράρτημα 1).

β) Το Πληροφοριακό Δελτίο στάλθηκε σε όλες τις Υπηρεσίες για μελέτη και υποβολή εισηγήσεων για βελτίωση και υιοθέτησή του.

γ) Υποβλήθηκε εισήγηση στον Γενικό Εισαγγελέα όπως η υποχρεωτική αναφορά από τις Υπηρεσίες γίνεται ηλεκτρονικά, με βάση ειδικό μηχανογραφημένο πρόγραμμα. Ο Γενικός Εισαγγελέας συμφώνησε όπως εγκατασταθεί τόσο στην Νομική Υπηρεσία, όσο και στις άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες μηχανογραφημένο Πρόγραμμα Καταγραφής υποχρεωτικής αναφοράς περιστατικών βίας. Ο Γενικός Εισαγγελέας αποφάσισε επίσης όπως ζητήσει από το αρμόδιο τμήμα της κυβέρνησης να ετοιμάσει το μηχανογραφημένο πρόγραμμα. Επιπρόσθετα, αποφάσισε όπως το θέμα της ηλεκτρονικής καταγραφής της υποχρεωτικής αναφοράς χειρίζεται Διοικητικός Λειτουργός ο οποίος θα ζητηθεί από το αρμόδιο κρατικό τμήμα.

(Πληροφοριακό Δελτίο- Παράρτημα 2)

δ) Δυο φορές το χρόνο τα αριθμητικά δεδομένα της υποχρεωτικής αναφοράς θα αποστέλλονται στη Συμβουλευτική Επιτροπή για επεξεργασία, ανάλυση, ερμηνεία και έκδοση συμπερασμάτων.

4.2 ΕΝΗΜΕΡΩΣΗ ΚΑΙ ΔΙΑΦΩΤΙΣΗ ΤΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΚΑΙ ΤΩΝ ΕΠΑΓΓΕΛΜΑΤΙΩΝ

Στόχος: Ενημέρωση, διαφώτιση και ευαισθητοποίηση του κοινού για το θέμα της βίας στην οικογένεια και συνεχής επιμόρφωση των επαγγελματιών για καλύτερη πρόληψη και αποτελεσματικότερο χειρισμό των περιστατικών βίας.

4.2.1 Ενέργειες για ενημέρωση του κοινού και των επαγγελματιών

Α Έντυπο Υλικό

- Η Συμβουλευτική Επιτροπή εξέδωσε για δεύτερη φορά **ενημερωτικό τρίπτυχο**, όπου γίνεται αναφορά στη νέα Νομοθεσία, στη σύσταση της Συμβουλευτικής Επιτροπής και τις αρμοδιότητές της, καθώς και στις Υπηρεσίες που παρέχουν βοήθεια σε θέματα βίας στην οικογένεια στην Κύπρο.
- Εκδόθηκαν **αυτοκόλλητα** με μήνυμα ενάντια στη βία στην οικογένεια, τα οποία απευθύνονται σε παιδιά και ενήλικες.
- Εκδόθηκε **ενημερωτική αφίσα** η οποία δόθηκε στις διάφορες Υπηρεσίες ώστε να ενημερωθεί το κοινό για το πού μπορεί να αποταθεί για βοήθεια για περιστατικά βίας στην οικογένεια.

- Εκδόθηκε το πρώτο ενημερωτικό βιβλιαράκι με θέμα «**Προστασία παιδιών από σεξουαλική παραβίαση στην οικογένεια**». Το βιβλιαράκι αυτό έχει διατεθεί σε όλες τις Υπηρεσίες, έχει παρουσιαστεί μέσω της τηλεόρασης και διατίθεται στο κοινό.
- Εκδόθηκαν 10 000 κάρτες, με το μήνυμα «**Μίλησέ μου. Μην με κτυπάς**».
- Εκδόθηκαν 5 000 αφίσες, με το μήνυμα «**Μίλησέ μου. Μην με κτυπάς**».
- Εκδόθηκαν 10 000 βιβλιαράκια με τίτλο «**Οδηγός για Γονείς και Φροντιστές**», όπου παρέχονται συμβουλές για πρόληψη της βίας στην οικογένεια.
- Εκδόθηκαν 10 000 βιβλιαράκια για παιδιά με τίτλο «**Βία στην Οικογένεια-Προστασία Παιδιών**» (Σημ. Το πιο πάνω υλικό παρουσιάζεται στον **Φάκελο Β**)

Β. Ηλεκτρονικό Υλικό

Ετοιμάστηκε ιστοσελίδα στο διαδίκτυο, όπου το κοινό και οι επαγγελματίες να μπορούν να πληροφορηθούν από τη Συμβουλευτική Επιτροπή και να ενημερωθούν για θέματα βίας, τις σχετικές Υπηρεσίες, τη νομοθεσία, τις δραστηριότητες της Επιτροπής και άλλα. Η διεύθυνση της σελίδας είναι www.familyviolence.gov.cy

Γ. Συμμετοχή στα ΜΜΕ/ Συνέδρια /Σεμινάρια

Μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής προβαίνουν σε δηλώσεις και συμμετέχουν σε συζητήσεις σχετικά με τη βία στην οικογένεια σε προγράμματα ραδιοφώνου και τηλεόρασης ενώ παράλληλα δίνονται συνεντεύξεις και ανακοινώσεις στον ημερήσιο τύπο. Μέλη επίσης εκπροσωπούν τη Συμβουλευτική Επιτροπή σε σεμινάρια /συνέδρια άλλων οργανώσεων.

Δ. Εξειδικευμένη βιβλιοθήκη σε θέματα βίας στην οικογένεια

Από τον Απρίλιο του 2001 η βιβλιοθήκη της Συμβουλευτικής Επιτροπής είναι ανοιχτή για επαγγελματίες /φοιτητές και το κοινό. Η βιβλιοθήκη περιλαμβάνει εξειδικευμένα βιβλία που έχουν σχέση με θέματα βίας στην οικογένεια και λειτουργεί ως αναγνωστήριο, χωρίς να δανείζονται βιβλία. Στάληκε σχετική ενημερωτική επιστολή σε όλες τις Υπηρεσίες και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για τη λειτουργία της βιβλιοθήκης. Η βιβλιοθήκη εμπλουτίζεται συνεχώς με νέα βιβλία, ανάλογα με το ετήσιο κονδύλι του προϋπολογισμού.

(Κατάλογος βιβλίων-Παράρτημα 3)

4.2.2 Ενέργειες για ενημέρωση /επιμόρφωση των επαγγελματιών

Στα πλαίσια της επιμόρφωσης επαγγελματιών η Συμβουλευτική Επιτροπή έχει διοργανώσει τα ακόλουθα σεμινάρια:

1) Διήμερο Σεμινάριο με θέμα: «Βία στην Οικογένεια» Ιούνιος 2000.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή για την Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια, σε συνεργασία με την Πρεσβεία του Ισραήλ, διοργάνωσε πρόγραμμα ευαισθητοποίησης για Εθελοντές, Λειτουργούς και Μέλη των Διοικητικών Συμβουλίων των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων που ασχολούνται ή έρχονται σε επαφή με περιστατικά βίας στην οικογένεια. Το πρόγραμμα είχε ως στόχο την ανάπτυξη γνώσεων σχετικά με το πρόβλημα της βίας στην οικογένεια και τον καθορισμό του ρόλου των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων στην πρόληψη και αντιμετώπιση αυτού του κοινωνικού προβλήματος.

2) Διήμερο Σεμινάριο με θέμα: «Παιδική Γραμμή» Ιούνιος 2000.

Το σεμινάριο αυτό απευθυνόταν σε εθελοντές που προετοιμάζουν τη δημιουργία παιδικής γραμμής στην Κύπρο με στόχο τη στήριξη και ενημέρωση των παιδιών πάνω σε θέματα που τα απασχολούν, όπως η βία στην οικογένεια, οι σχέσεις με τους γονείς κ.ά. Τα πιο πάνω σεμινάρια διεξήχθησαν υπό την καθοδήγηση της Dr. Hannita Zimrin, Ph.D. in Social Work, από το Ισραήλ.

3) «Εβδομάδα Ευαισθητοποίησης Λειτουργών Υγείας» Νοέμβριος 2000.

α. Πραγματοποιήθηκαν δύο διήμερα σεμινάρια στη Λευκωσία και στη Λεμεσό για Ιατρικούς Λειτουργούς από όλη την Κύπρο. Το σεμινάριο διεξήχθη υπό την καθοδήγηση της Δρ. Ελένης Αγάθωνος, Ph.D. Διευθύντριας του Κέντρου Μελέτης και Πρόληψης της Κακοποίησης και Παραμέλησης του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού στην Αθήνα.

β. Πραγματοποιήθηκε ένα διήμερο σεμινάριο υπό την καθοδήγηση της Κας Μαρίας Τσάγκαρη, Μ.Α.Ψυχολόγου, Ερευνήτριας και Διευθύντριας Προγράμματος στο ίδιο Κέντρο, το οποίο απευθυνόταν σε Νοσηλευτές Πρώτων Βοηθειών από όλες τις επαρχίες, Νοσηλευτές του Παιδοψυχιατρικού Τμήματος και Επισκέπτριες Υγείας.

4) Σεμινάρια Αστυνομίας Δεκέμβριος 2000.

Με πρωτοβουλία του Υπουργείου Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης και της Αστυνομίας και σε συνεργασία με τη Συμβουλευτική Επιτροπή διοργανώθηκαν σεμινάρια ευαισθητοποίησης των αστυνομικών πάνω σε θέματα συνέντευξης με ανήλικα θύματα.

5) Ημερίδα για συζήτηση Διατμηματικών Διαδικασιών χειρισμού περιστατικών Βίας στην Οικογένεια, Απρίλιος 2001.

Πραγματοποιήθηκε Ημερίδα για συζήτηση των Διατμηματικών Διαδικασιών για αντιμετώπιση περιστατικών Βίας στην Οικογένεια και υποβολή εισηγήσεων για βελτίωση τους. Η Ημερίδα απευθυνόταν προς όλους τους επαγγελματίες που ασχολούνται με το χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια.

6) Σεμινάριο σεξουαλικής παραβίασης παιδιών, Νοέμβριος 2001.

Η Συμβουλευτική Επιτροπή πραγματοποίησε σεμινάριο με θέμα «Η σεξουαλική παραβίαση των παιδιών». Εισηγήτρια του σεμιναρίου ήταν η κ. Βιβή Τσιμπούκα, Κοινωνική Λειτουργός- Κοινωνική Ανθρωπολόγος του Ινστιτούτου Υγείας του Παιδιού στην Ελλάδα. Το σεμινάριο απευθυνόταν σε επαγγελματίες που χειρίζονται περιστατικά βίας στην οικογένεια.

4.3 ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΕΠΙΣΤΗΜΟΝΙΚΩΝ ΕΡΕΥΝΩΝ ΣΧΕΤΙΚΑ ΜΕ ΤΗ ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Στόχος: Διεξαγωγή επιστημονικών ερευνών που να καλύπτουν το θέμα της βίας στην οικογένεια σε όλους τους τομείς, ώστε να εφαρμόζονται τα κατάλληλα προγράμματα πρόληψης και αντιμετώπισης του προβλήματος.

Ενέργειες:

Η έρευνα με θέμα «ΒΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ» που διεξήχθη και ολοκληρώθηκε τον Οκτώβριο του 2000 με αντιπροσωπευτικό δείγμα 1000 περίπου ατόμων άνω των 16 ετών, διαστρωματωμένο κατά γεωγραφική προέλευση, αστική /αγροτική περιοχή, ηλικία και φύλο, στάληκε σε όλες τις εμπλεκόμενες Υπηρεσίες και Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις για μελέτη και αξιοποίηση των πορισμάτων της, για διαμόρφωση πολιτικής και σχεδιασμό προγραμμάτων. Σκοπός της έρευνας ήταν να σκιαγραφήσει τη μορφή και το βαθμό αποδοχής της άσκησης βίας στην Κυπριακή οικογένεια. Η έρευνα παρουσιάστηκε σε διάσκεψη τύπου και δόθηκε ενημερωτικό υλικό σε όλα τα Μέσα Μαζικής Επικοινωνίας.

(Τα κυριότερα συμπεράσματα της έρευνας παρουσιάζονται στο **Παράρτημα 4**)

4.4 ΠΡΟΩΘΗΣΗ ΤΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΟΛΩΝ ΤΩΝ ΠΤΥΧΩΝ ΤΟΥ ΠΡΟΒΛΗΜΑΤΟΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Στόχος: Στελέχωση όλων των υπηρεσιών με το κατάλληλο προσωπικό και τον τεχνικό εξοπλισμό για εφαρμογή αποτελεσματικών προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας στην οικογένεια.

Ενέργειες:

Ζητήθηκε από τις αρμόδιες Κρατικές Υπηρεσίες να υποβάλουν τις ανάγκες τους σε προσωπικό και τις ανάγκες τους σε τεχνικό προσωπικό για εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας στην οικογένεια με στόχο την ετοιμασία ολοκληρωμένης έκθεσης.

4.5 ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ ΤΩΝ ΣΧΕΤΙΚΩΝ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΑΘΩΣ ΚΑΙ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ ΚΑΙ ΤΗΡΗΣΗΣ ΤΗΣ ΣΧΕΤΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Στόχος 1: Συνεργασία μεταξύ των εμπλεκόμενων υπηρεσιών και διασαφήνιση του ρόλου της κάθε υπηρεσίας για αποτελεσματικότερη πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια.

Ενέργειες:

4.5.1 Με βάση τις εμπειρίες που αποκτήθηκαν από το χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια, κρίθηκε απαραίτητο να υιοθετηθεί ένα **Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών** το οποίο να διασαφηνίζει το ρόλο της κάθε Υπηρεσίας και κάθε επαγγελματία, στο χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια. Η Συμβουλευτική Επιτροπή ετοίμασε το **Εγχειρίδιο**, το οποίο υποβλήθηκε στον Υπουργό Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων, στις 15 Ιουνίου 2001 με εισηγήση να υποβληθεί στο Υπουργικό Συμβούλιο για έγκριση και θεσμοθέτησή του. (**Φάκελος Β-Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών**)

Στις 16.5.2002 το Υπουργικό Συμβούλιο αποφάσισε:

α) Να εγκρίνει τη θεσμοθέτηση και άμεση εφαρμογή των διατμηματικών διαδικασιών για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια.

β) Να εξουσιοδοτήσει τα εμπλεκόμενα Υπουργεία/Υπηρεσίες να διασφαλίσουν ότι οι διαδικασίες έχουν γνωστοποιηθεί και εφαρμόζονται από όλο το προσωπικό τους.

γ) Να εξουσιοδοτήσει την Συμβουλευτική Επιτροπή να υποβάλει στο Υπουργικό Συμβούλιο, σ' ένα χρόνο από την ημερομηνία εφαρμογής των διατμηματικών διαδικασιών, έκθεση αξιολόγησης της εφαρμογής τους.

(Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου-Παράρτημα 5.)

4.5.2 Πραγματοποιήθηκε Ημερίδα στις 5 Δεκεμβρίου 2002, με στόχο την επισήμανση των προβλημάτων που αντιμετωπίζουν όλα τα αρμόδια Υπουργεία/Υπηρεσίες και οι Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις, στην πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια και την υποβολή εισηγήσεων σε επίπεδο πρακτικής και πολιτικής για δημιουργία αναγκαίων δομών και νέων μεθόδων εργασίας. Στην Ημερίδα συμμετείχαν εκπρόσωποι από όλα τα αρμόδια Υπουργεία και τις Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις. Τα πορίσματα της Ημερίδας καταγράφηκαν και θα αποτελέσουν την βάση για σχεδιασμό Σχεδίου Δράσης Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια, το οποίο θα υποβληθεί στα αρμόδια Υπουργεία για αξιοποίησή του.

Στόχος 2: Εφαρμογή του Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμου 119(Ι)/2000.

Ενέργειες:

Παρακολούθηση της εφαρμογής και τήρησης της νομοθεσίας.

1. Επιστημάνθηκαν και καταγράφηκαν οι δυσκολίες που αντιμετωπίζουν οι Υπηρεσίες που ασχολούνται με περιστατικά βίας στην οικογένεια στην εφαρμογή του Νόμου και υποβλήθηκαν οι ανάλογες εισηγήσεις στην Βουλή των Αντιπροσώπων. **(Παράρτημα 6).**
2. Επιστημάνθηκαν οι ελλείψεις που παρουσιάζει το δικαστικό πλαίσιο και υποβλήθηκαν μαζί με εισηγήσεις, στον Πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου σε συνάντηση που πραγματοποίησαν μαζί του, μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής. **(Παράρτημα 7)**
3. Επιστημάνθηκε η καταπάτηση των προνοιών 34(1) και 35(1) της νομοθεσίας και με επιστολές στον Γενικό Εισαγγελέα, στον Υπουργό Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξεως και στην Αρχή Ραδιοτηλεόρασης ζητήθηκε να διευρευνηθεί η διαρροή των καταθέσεων σχετικά με άσκηση βίας στην οικογένεια. Τονίστηκε ότι η παρουσίαση λεπτομερειών των περιστατικών βίας από τα ΜΜΕ, οδηγεί συχνά το κοινό στο λανθασμένο συμπέρασμα ότι η καταγγελία οποιουδήποτε περιστατικού ταυτίζεται με δημοσιοποίηση του ονόματος του ατόμου, κάτι που αποτρέπει την καταγγελία άλλων περιστατικών βίας στην οικογένεια.
4. Η Συμβουλευτική Επιτροπή παρεμβαίνει με ανακοινώσεις στα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης για την τήρηση των προνοιών 34(1) και 35(1) της νομοθεσίας, σύμφωνα με τις οποίες πρέπει να διασφαλίζεται η ανωνυμία του/της παραπονομένου/ης και του δράστη στα περιστατικά βίας, ενώ παράλληλα απαγορεύεται να δημοσιεύονται καταθέσεις των θυμάτων.

ΜΕΡΟΣ Β

Η ΣΗΜΕΡΙΝΗ ΕΙΚΟΝΑ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΙΑΚΗ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

Από Αννίτα Κονή

Πρόεδρος της Συμβουλευτικής Επιτροπής.

1. Εισαγωγή

Το φαινόμενο της βίας στην οικογένεια αποτελεί πλέον ένα από τα σοβαρότερα κοινωνικά προβλήματα το οποίο έχει πάρει μορφή παγκόσμιας επιδημίας και για το οποίο δεν έχει επιτευχθεί πρόοδος στην αντιμετώπιση του. Το φαινόμενο είναι αταξικό και μπορεί να παρουσιαστεί σε κάθε οικογένεια, ανεξάρτητα από οικονομικό και μορφωτικό επίπεδο, χρώμα, ηλικία, θρησκεία ή εθνική καταγωγή.

Η βία στην οικογένεια είναι μια από τις πιο τρομακτικές καταπατήσεις των ανθρωπίνων δικαιωμάτων επειδή διαπράττεται όχι από ξένους αλλά από μέλη της οικογένειας, ανθρώπους εμπιστοσύνης. Ο μύθος ότι η οικογένεια είναι ένα ασφαλές και ειρηνικό περιβάλλον έχει καταρρεύσει. Στην πραγματικότητα, οι άνθρωποι έχουν περισσότερες πιθανότητες να χαστουκισθούν, να ξυλοφορτωθούν και να δεχτούν επίθεση μέσα στο σπίτι τους από άλλα μέλη της οικογένειας, παρά οπουδήποτε αλλού. Η βία έχει επιπτώσεις στη φυσική και συναισθηματική υγεία γυναικών και παιδιών και υπονομεύει την αυτοεκτίμηση τους και τη δυνατότητα για ομαλή και υγιή ανάπτυξη. Στις χειρότερες περιπτώσεις αποτελεί απειλή για την ίδια τη ζωή τους.

Η αυξητική τάση αναφορών/καταγγελιών βίας που παρουσιάζεται τα τελευταία χρόνια αναφέρεται κυρίως σε δύο μορφές βίας

α) της κακοποίησης της γυναίκας- συντρόφου από τον άντρα-σύντροφο και

β) της κακοποίησης του παιδιού κάτω των 18 ετών από τους γονείς του ή από συντρόφους των γονιών από δεύτερο γάμο ή συμβίωση.

Παράλληλα, στις καταγγελίες περιστατικών βίας άρχισε να διαφαίνεται μια άλλη μορφή βίας, η βία από παιδιά σε παιδιά (αδέλφια) και η βία από παιδιά ενάντια στους γονείς.

Η κακομεταχείριση των ηλικιωμένων είναι η λιγότερο ερευνημένη πλευρά της οικογενειακής βίας που δεν καταγγέλλεται ακόμη.

2. Νομοθετικό Πλαίσιο

Μετά την θέσπιση του Νόμου του 1994 δημιουργήθηκαν μερικά ερωτήματα και προέκυψαν κάποια προβλήματα στην εφαρμογή του με αποτέλεσμα να κριθεί αναγκαία η κατάργησή του και αντικατάστασή του με τον καινούργιο Νόμο του Περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) 119(I)/2000. Οι περισσότερες διατάξεις του Νόμου 47(1) μεταφέρθηκαν στον καινούργιο Νόμο, είτε στην ίδια μορφή είτε διαφοροποιημένες, ενώ παράλληλα προστέθηκαν πολλές καινούργιες διατάξεις.

Οι προσθήκες στη νέα νομοθεσία είναι οι ακόλουθες:

- **Ο Υπουργός διορίζει κατάλληλα πρόσωπα, αντί Λειτουργούς Ευημερίας, για να εκτελούν καθήκοντα Οικογενειακού Συμβούλου, με σκοπό την καλύτερη εφαρμογή των διατάξεων του Νόμου αυτού. {άρθρο 6(1)}**
- **Λήψη κατάθεσης από αστυνομικό του ίδιου φύλου**, έτσι ώστε να διευκολύνονται και να ενθαρρύνονται τα θύματα βίας να προβούν σε καταγγελία χωρίς ντροπή ή φόβο λόγω του ότι ο αστυνομικός που παίρνει την κατάθεση είναι του ίδιου φύλου με το δράστη. **{άρθρο 9}**
- **Λήψη οπτικογραφημένων καταθέσεων** έτσι ώστε το θύμα, ιδιαίτερα το παιδί, να μην είναι υποχρεωμένο να καταθέτει στο Δικαστήριο μπροστά στον κατηγορούμενο, εφόσον η οπτικογραφημένη κατάθεση θα μπορεί να παρουσιαστεί στο Δικαστήριο ως μαρτυρία **{άρθρο 10}**
- **Παρέχεται στο Δικαστήριο η εξουσία να μην επιτρέψει την παρουσίαση μέρους της κατάθεσης**, αν κατά τη γνώμη του το συμφέρον της δικαιοσύνης αυτό απαιτεί. **{άρθρο 12(1)}**
- **Καταγγελία /αναφορά από θύμα βίας προς οποιοδήποτε Αστυνομικό, Οικογενειακό Σύμβουλο, Ψυχολόγο, Γιατρό, Μέλος της Συμβουλευτικής Επιτροπής, μέλος του Συνδέσμου Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας, ή μέλη του στενού οικογενειακού περιβάλλοντος του θύματος εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από τη διάπραξη του, αποτελεί μαρτυρία και όχι ενισχυτική μαρτυρία** του θύματος, όπως προέβλεπε ο παλιός νόμος. **{άρθρο 14}**
- **Μέτρα προστασίας**. Κατά την εκδίκαση υποθέσεων για διάπραξη αδικημάτων βίας στο Δικαστήριο, προνοείται τοποθέτηση ειδικού διαχωριστικού ή χρήση κλειστού κυκλώματος

τηλεόρασης ή χρήση οποιουδήποτε άλλου μέσου κατά τρόπο ώστε ο μάρτυρας να μην είναι ορατός στον κατηγορούμενο. **{άρθρο 18(2)}**

- **Ενισχυτική μαρτυρία.** Ο κατηγορούμενος μπορεί να καταδικαστεί με μόνη την κατάθεση του θύματος, χωρίς την ύπαρξη ενισχυτικής μαρτυρίας. **{άρθρο 16}**
- **Κατάθεση ψυχιάτρου ή ψυχολόγου.** Σε περιπτώσεις όπου ψυχίατρος ή ψυχολόγος καταθέτει ότι ανήλικος του ανέφερε ότι υπέστη κακοποίηση, η εν λόγω κατάθεση μπορεί να γίνει αποδεκτή στο Δικαστήριο κατ'εξίραση του κανόνα περί εξ'ακοής, αλλά ο κατηγορούμενος δεν θα μπορεί να καταδικαστεί χωρίς την ύπαρξη ενισχυτικής μαρτυρίας. **{άρθρο 17}**
- **Ιδρύεται Ταμείο Θυμάτων Βίας,** για την επίτευξη και προώθηση των σκοπών του Νόμου αυτού. **{άρθρο 26}**
- **Στέγη Προστασίας.** Προβλέπεται ίδρυση και λειτουργία στέγης για παροχή ασφαλούς διαμονής θυμάτων βίας αφού τυγχάνουν νομικής προστασίας από οποιαδήποτε ενόχληση από τον θύτη. **{άρθρο 31}**
- Παρενόχληση των θυμάτων βίας σε οποιοδήποτε χώρο και αν γίνεται, η εν λόγω **παρενόχληση ή εκφοβισμός,** συνιστά αδίκημα. **{άρθρο 32}**
- Προστασία θυμάτων βίας από δημοσιότητα. Το άρθρο 34 απαγορεύει την αποκάλυψη της ταυτότητας ή οποιονδήποτε άλλων στοιχείων, που δυνατό να οδηγήσουν στην διαπίστωση της ταυτότητας των προσώπων που καταγγέλλουν ότι έχουν υποστεί βία καθώς και των προσώπων εναντίον των οποίων γίνεται η καταγγελία. {άρθρο 34,35}

Αναμένεται η συνεχής παρακολούθηση και αξιολόγηση της εφαρμογής της νομοθεσίας από την Συμβουλευτική Επιτροπή

3. Στατιστική εικόνα της βίας

Η εικόνα της έκτασης του πραγματικού προβλήματος της βίας δεν είναι ολοκληρωμένη γιατί τα στατιστικά στοιχεία προέρχονται μόνο από τις καταγγελλθείσες περιπτώσεις στις σχετικές Υπηρεσίες. Δεν υπάρχουν επιστημονικά δεδομένα της αφανούς βίας η οποία εκτιμάται ότι είναι μεγαλύτερη της καταγγελλείσας. Από τα στατιστικά στοιχεία που παρουσιάζονται στο **Παράρτημα 8** φαίνεται ότι **οι ομάδες πληθυσμού που είναι πιο ευάλωτες στην άσκηση βίας είναι η γυναίκα και το παιδί.**

Οι καταγγελίες για άσκηση βίας ενάντια στις γυναίκες είναι περισσότερες, γεγονός που εξηγείται ότι ως ενήλικες έχουν μεγαλύτερη πρόσβαση στις Υπηρεσίες ή είναι συνδεδεμένες με κοινωνικά δίκτυα. Έρευνες αναφέρουν ότι η επικινδυνότητα στο να δεχτούν βία παιδιά μέχρι την ηλικία των 5 χρονών, είναι μεγάλη, αλλά τα στατιστικά στοιχεία δε δείχνουν αυτή την εικόνα. Η ερμηνεία που μπορεί να δοθεί είναι ότι τα παιδιά, παρόλο που είναι πιο ευάλωτα, δεν έχουν πρόσβαση στις Υπηρεσίες και εξαρτώνται πάλι από τους ενήλικες να ευαισθητοποιηθούν και να καταγγείλουν τη βία που ασκείται πάνω τους. Επιπρόσθετα δεν υπάρχουν τηλεφωνικές ή άλλες Υπηρεσίες στις οποίες να έχουν πρόσβαση τα παιδιά.

Δεν υπάρχουν καταγγελλθείσες περιπτώσεις ηλικιωμένων και αυτό εξηγείται στο ότι ως ομάδα οι ηλικιωμένοι δεν είναι εύκολα προσιτοί, εφόσον δεν είναι συνδεδεμένοι με κοινωνικά δίκτυα όπως το σχολείο, ή οι χώροι εργασίας. Τα ηλικιωμένα θύματα βίας, ιδιαίτερα όταν ο δράστης είναι δικό τους πρόσωπο, διστάζουν να καταγγείλουν τη βία που υφίστανται εφόσον αισθάνονται ότι απέτυχαν ως γονείς.

- **Αναμένεται από το γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα η επεξεργασία και ανάλυση των περιπτώσεων βίας που έχουν καταγγελλθεί από το 1998 μέχρι σήμερα, μέσα στα πλαίσια της υποχρεωτικής αναφοράς.**
- **Αναμένεται από το γραφείο του Γενικού Εισαγγελέα να εγκαταστήσει στην Νομική Υπηρεσία και στις άλλες αρμόδιες Υπηρεσίες, μηχανογραφημένο πρόγραμμα καταγραφής των περιστατικών βία, μέσα στα πλαίσια της υποχρεωτικής αναφοράς με στόχο την παρακολούθηση της έκτασης της καταγγελλείσας βίας**
- **Αναμένεται από την Συμβουλευτική Επιτροπή να εκδίδει δύο φορές τον χρόνο την έκταση της καταγγελλείσας βίας, με βάση τα δεδομένα της υποχρεωτικής αναφοράς που θα παίρνει από την Νομική Υπηρεσία.**

4. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ /ΜΕΤΡΑ /ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ

4.1 Πολιτική

- **Αναμένεται από το Υπουργικό Συμβούλιο, να εγκρίνει τη σύσταση και λειτουργία συντονιστικού σώματος** που να έχει ως κύριες αρμοδιότητές του τη διαμόρφωση πολιτικής, το συντονισμό μεταξύ των κρατικών υπηρεσιών και των Μη Κυβερνητικών Οργανώσεων για θέματα βίας, καθώς και την παρακολούθηση της εφαρμογής της νομοθεσίας και των προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας στην οικογένεια.
- **Αναμένεται από τα αρμόδια Υπουργεία/Υπηρεσίες η σύσταση και λειτουργία εξειδικευμένου κέντρου σε κάθε επαρχία που να ασχολείται άμεσα και πολυθεματικά με το χειρισμό περιπτώσεων βίας.** Η υπηρεσία αυτή θα διευκολύνει την πρόσβαση των θυμάτων και θα διασφαλίζει εξειδικευμένη επαγγελματική αντιμετώπιση των περιστατικών βίας και παροχή θεραπευτικής βοήθειας προς τα θύματα. Το Κέντρο αυτό θα στελεχώνεται από: Οικογενειακούς Συμβούλους, Ψυχολόγο, Παιδοψυχολόγο, Αστυνομικούς, και Δικηγόρο που θα είναι αποσπασμένοι από τις Υπηρεσίες τους.

4.2 Υποχρεωτική αναφορά περιστατικών βίας

Εξακολουθεί να εφαρμόζεται η υποχρεωτική αναφορά εντός 7 ημερών στον Γενικό Εισαγγελέα, όλων των αναφορών /καταγγελιών /περιπτώσεων βίας στην οικογένεια που άρχισε το 1998, με εγκύκλιο του Γενικού Εισαγγελέα, από τους Λειτουργούς των Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας του Υπουργείου Εργασίας, του Υπουργείου Υγείας, της Αστυνομίας και του Υπουργείου Παιδείας.

Επαγγελματίες του ιδιωτικού τομέα, συμβουλευονται να κάνουν αναφορά στο Γενικό Εισαγγελέα, αλλά δεν έχουν υποχρέωση. Επαφίεται στην επαγγελματική τους δεοντολογία. Το **κοινό** δεν είναι υποχρεωμένο να αναφέρει περιπτώσεις βίας στην οικογένεια και επαφίεται στην ευαισθητοποίηση του κάθε πολίτη αν θα το πράξει.

- **Αναμένεται να μελετηθεί και να αξιολογηθεί η εφαρμογή της υποχρεωτικής αναφοράς προς το Γενικό Εισαγγελέα, σε συνεργασία με τη Συμβουλευτική Επιτροπή.**
- **Αναμένεται να μελετηθεί η υποχρεωτική αναφορά των επαγγελματιών του ιδιωτικού τομέα και του κοινού, σε συνεργασία με τη Συμβουλευτική Επιτροπή.**

4.3 Διορισμός Οικογενειακών Συμβούλων.

Για αντιμετώπιση της κοινωνικής πτυχής του προβλήματος της οικογενειακής βίας ο Νόμος προνόησε το διορισμό **Οικογενειακών Συμβούλων** με το σκεπτικό ότι η κοινωνική πτυχή του προβλήματος της βίας στην οικογένεια θα πρέπει να αντιμετωπισθεί από ομάδα εξειδικευμένων λειτουργών οι οποίοι θα ενεργούν με εξουσία που τους παρέχεται από τον Νόμο.

Ο θεσμός του Οικογενειακού Συμβούλου εφαρμόστηκε μόλις το 2001 με τον διορισμό 10 Λειτουργών Ευημερίας ως Οικογενειακών Συμβούλων για να καλύψουν παγκύπρια όλες τις αναφορές βίας. Ο αριθμός αυτός είναι πολύ μικρός σε σχέση με την έκταση του προβλήματος. Τα στοιχεία από το αρμόδιο τμήμα δείχνουν ότι κάθε Οικογενειακός Σύμβουλος έχει να χειριστεί ανά πάσαν στιγμήν, περίπου 50 περιστατικά, κάτι το οποίο αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στον αποτελεσματικό χειρισμό των περιστατικών.

- **Αναμένεται από το Υπουργείο Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων να αυξήσει τον αριθμό των Οικογενειακών Συμβούλων.**

5. Θεσμοθέτηση και Εφαρμογή Διατμηματικών Διαδικασιών

Για αντιμετώπιση της σύγκλισης που επικρατούσε μεταξύ των επαγγελματιών για το τρόπο χειρισμού των περιστατικών βίας η Συμβουλευτική Επιτροπή ετοίμασε **Εγχειρίδιο Διατμηματικών Διαδικασιών** το οποίο παρέχει κατευθυντήριες γραμμές, με στόχο την προώθηση της ευημερίας και προστασίας των παιδιών και ενηλίκων από οποιαδήποτε μορφή σωματικής, σεξουαλικής ή ψυχολογικής βίας. Το **Εγχειρίδιο** παρέχει το πλαίσιο μέσα από το οποίο όλες οι Υπηρεσίες και οι επαγγελματίες συμφωνούν για τον τρόπο που θα εργάζονται μαζί και διασαφηνίζονται οι ρόλοι του κάθε επαγγελματία, ώστε να επιτυγχάνεται αποτελεσματικότερη και καλύτερη αντιμετώπιση των περιστατικών βίας στην οικογένεια. Μετά την έγκριση της θεσμοθέτησης των διατμηματικών διαδικασιών για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια, από το Υπουργικό Συμβούλιο στις 16/5/02, αναμένονται τα πιο κάτω:

- Αναμένεται η αξιολόγηση των Διαδικασιών από τη Συμβουλευτική Επιτροπή για τον πρώτο χρόνο.
- Αναμένεται ότι θα δημιουργηθεί μόνιμος μηχανισμός συνεχούς αξιολόγησης των διαδικασιών για βελτίωση της εφαρμογής τους.

6. Προώθηση συστηματικής και εξειδικευμένης εκπαίδευσης των επαγγελματιών που ασχολούνται με θέματα βίας.

Οι πολύπλευρες ανάγκες σε εκπαίδευση των επαγγελματιών (Αστυνομικών, Οικογενειακών Συμβούλων, Νομικών, Ψυχολόγων, Παιδοψυχιάτρων, Παιδίατρων, Ιατρών Πρώτων Βοηθειών, Δασκάλων, Εκπαιδευτικών Ψυχολόγων κ.ά) που ασχολούνται με περιστατικά βίας θα πρέπει να καλύπτονται σε 3 φάσεις.

Α φάση: Παροχή εισαγωγικών προγραμμάτων ευαισθητοποίησης και προβληματισμού σχετικά με τις στάσεις και τις αντιλήψεις των Λειτουργών, που ασχολούνται με περιστατικά βίας, γύρω από το θέμα. Η φάση αυτή θα πρέπει να παρέχεται από τις Υπηρεσίες στα πλαίσια της ενδοτμηματικής επιμόρφωσης.

Στην **Β φάση** αποκτούνται εξειδικευμένες γνώσεις και δεξιότητες για χειρισμό περιστατικών. Η φάση αυτή θα πρέπει να παρέχεται από τις Υπηρεσίες στα πλαίσια της ενδοτμηματικής επιμόρφωσης. Στη **Γ φάση** η επιμόρφωση εστιάζεται σε σεμινάρια στα οποία επαγγελματίες από όλες τις Υπηρεσίες συζητούν τρόπους χειρισμού και αξιολόγησης των περιπτώσεων. Η επιμόρφωση αυτή θα πρέπει να παρέχεται από την Συμβουλευτική Επιτροπή.

- Αναμένεται από όλα τα εμπλεκόμενα Υπουργεία /Υπηρεσίες η υλοποίηση του πιο πάνω επιμορφωτικού προγράμματος και η ενσωμάτωση του στο πρόγραμμα της ενδοϋπηρεσιακής επιμόρφωσης του κάθε Υπουργείου /Υπηρεσίας.
- Αναμένεται από την Συμβουλευτική Επιτροπή να συνεχίσει να παρέχει την Γ φάση της εκπαίδευσης.

7. ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΑ ΠΡΟΛΗΨΗΣ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

7.1 Κρατικές Υπηρεσίες

7.1.1 Οι Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας έχουν εξειδικεύσει το πρόγραμμα της βίας στην οικογένεια με το διορισμό 10 μόνο Οικογενειακών Συμβούλων παγκύπρια, οι οποίοι διερευνούν όλα τα περιστατικά βίας με βάση τις αρμοδιότητες τους, όπως προνοεί η νομοθεσία.

7.1.2 Οι Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας δεν έχουν ακόμη διορίσει σε όλες τις επαρχίες, επαρκή αριθμό παιδοψυχολόγων και παιδοψυχιάτρων οι οποίοι να ασχολούνται μόνο με περιστατικά βίας.

7.1.3 Η Αστυνομία έχει διορίσει το 2002 Συντονιστή με δύο συνεργάτες για θέματα βίας στην Οικογένεια.

7.1.4 Η Νομική Υπηρεσία δεν έχει ακόμη καθορίσει ομάδα επαγγελματιών που να ασχολείται μόνο με περιστατικά βίας.

7.1.5 Το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού δεν έχει ακόμη δημιουργήσει προγράμματα πρόληψης της βίας στην οικογένεια, στα σχολεία, τα οποία να προετοιμάζουν τους μαθητές να αποκτήσουν τις δεξιότητες να κρίνουν ποιά σχέση είναι αποδεκτή και ποιά δεν είναι, ποιά είναι τα δικαιώματά τους και ο τρόπος διεκδίκησης τους.

7.2 Μη Κυβερνητικές Οργανώσεις

7.2.1 Σύνδεσμος Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια

Το **Κέντρο Άμεσης Βοήθειας** λειτουργεί τηλεφωνική γραμμή και προσφέρει άμεση βοήθεια και ψυχολογική υποστήριξη στο θύμα, συμβουλευτική καθοδήγηση, πληροφορίες σχετικά με τα βασικά δικαιώματα του ατόμου και ενημέρωση για την ύπαρξη άλλων υπηρεσιών στις οποίες θα μπορούσε να απευθυνθεί για βοήθεια. Εκτός από την τηλεφωνική επικοινωνία παρέχεται η δυνατότητα του προσωπικού ραντεβού με Ψυχολόγο του Συνδέσμου, εφ' όσον το κακοποιημένο άτομο το ζητήσει.

Ο **Χώρος Φιλοξενίας** προσφέρει προσωρινή στέγη (μέχρι και 11 βδομάδες), προστασία και ασφάλεια σε κακοποιημένες γυναίκες και τα ανήλικα παιδιά τους που βρίσκονται σε άμεσο σωματικό ή συναισθηματικό κίνδυνο από πρόσωπο του οικογενειακού τους περιβάλλοντος.

Το Ταμείο Νομικής Αρωγής προσφέρει νομική προστασία στα θύματα βίας στην οικογένεια.

7.2.2 Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή Προστασίας και Ευημερίας του Παιδιού

Οργάνωση η οποία δεν λειτουργεί προγράμματα αλλά στοχεύει στην διεκδίκηση και υπεράσπιση των δικαιωμάτων του παιδιού, με βάση τη Σύμβαση για τα Δικαιώματα του Παιδιού. (Κυρωτικός) Νόμος 1990-2000.

7.2.3 Σύνδεσμος Συμπαράσταση στο Παιδί

Εξειδικεύεται σε προγράμματα παιδικής ευημερίας που συμπεριλαμβάνουν και το θέμα της βίας. Θα λειτουργήσει μέσα στο 2003 ανοικτή τηλεφωνική γραμμή για παιδιά μέχρι 18 ετών, με στόχο την επίσημανση των προβλημάτων των παιδιών και την παραπομπή τους σε αρμόδιες υπηρεσίες.

7.2.4 Κυπριακός Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού

1. Λειτουργεί προγράμματα σεξουαλικής αγωγής στα σχολεία, με στόχο την ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των παιδιών για θέματα σχέσεων καθώς και θέματα αναπαραγωγικής και σεξουαλικής υγείας.
2. Λειτουργεί προγράμματα ενημέρωσης και διαφώτισης των νέων σε θέματα σεξουαλικής και αναπαραγωγικής υγείας.
3. Λειτουργεί επίσης ανοικτή τηλεφωνική γραμμή για νέους και παρέχονται συμβουλευτικές υπηρεσίες.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑ

Παρά τη διαρκώς αυξανόμενη ευαισθητοποίηση των επαγγελματιών και του κοινού, σχετικά με τα προβλήματα που επιφέρει η βία στην οικογένεια, ιδιαίτερα στις γυναίκες και στα παιδιά, **οι διακηρύξεις και οι επίσημες υποσχέσεις της Πολιτείας** για πρόληψη και αντιμετώπιση της βίας στην οικογένεια, **δε μετατρέπονται σε πράξεις και η ανάπτυξη προληπτικών και θεραπευτικών προγραμμάτων δεν έχει ακόμη προωθηθεί.**

Η ψήφιση της ειδικής νομοθεσίας το 1994 έδινε καθαρά το μήνυμα ότι στην Κύπρο η βία στην οικογένεια είναι όχι μόνο απαράδεκτη αλλά και αδίκημα. Το μήνυμα όμως δεν μετουσιώθηκε σε πράξη. Δεν έχουν δοθεί κονδύλια για την μελέτη και την έρευνα του προβλήματος, δεν υπάρχει ορθολογιστικός σχεδιασμός για λειτουργία προγραμμάτων που να καλύπτει όλες τις πτυχές του προβλήματος και τα οποία να απευθύνονται στο άτομο, την κοινότητα και την ευρύτερη κοινωνία. Οι περισσότερες προσπάθειες στο χώρο της βίας έχουν επικεντρωθεί μέχρι σήμερα στην προσπάθεια να μην ξανακακοποιηθεί ένα ήδη κακοποιημένο παιδί και να μην υποστούν κάτι ανάλογο τα αδέρφια του καθώς και στην ποινική δίωξη του δράστη. Και αυτό γιατί η εντόπιση των γονιών που κακοποιούν και η τιμωρία του δράστη θεωρείται πιο εύκολη παρά η πρωτογενής και η δευτερογενής πρόληψη των οποίων τα αποτελέσματα θα φανούν μακροπρόθεσμα στην ψυχική και σωματική υγεία των πολιτών.

Η καλύτερη και η πιο αποτελεσματική αντιμετώπιση του προβλήματος είναι η συστηματική και έγκαιρη πρόληψη από όλους τους οργανωμένους φορείς. Παράλληλα, όμως χρειάζεται να πειστεί ο κάθε πολίτης ότι είναι και δική του ευθύνη να συμβάλει στην υγεία των συνανθρώπων του, ιδιαίτερα των παιδιών και ότι μπορεί να συμβάλει στο βαθμό που μπορεί και με το δικό του τρόπο στην εξάλειψη της βίας στην οικογένεια.

Η Πολιτεία πρέπει να αντιμετωπίσει το πρόβλημα της Βίας ως θέμα Δημόσιας Υγείας.

ΜΕΡΟΣ Γ

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ ΤΗΣ ΣΥΜΒΟΥΛΕΥΤΙΚΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΓΙΑ ΠΡΟΛΗΨΗ ΚΑΙ ΑΝΤΙΜΕΤΩΠΙΣΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ

1. Εφαρμογή και αξιολόγηση των Διατμηματικών Διαδικασιών όπου καθορίζεται ο ρόλος της κάθε υπηρεσίας και κάθε επαγγελματία.

2. Βελτίωση του συντονισμού όλων των αρμόδιων υπηρεσιών και Μη κυβερνητικών Οργανώσεων που ασχολούνται με θέματα βίας στην οικογένεια. Χρειάζεται συντονισμός από ένα σώμα εξουσιοδοτημένο από το Υπουργικό Συμβούλιο, να διαμορφώνει ενιαία πολιτική και να καθορίζει τρόπους παρακολούθησης της εφαρμογής και αποτελεσματικότητας της νομοθεσίας και των Διατμηματικών Διαδικασιών όλων των αρμόδιων Υπουργείων για το θέμα της Βίας στην οικογένεια. Η Συμβουλευτική Επιτροπή με βάση τις αρμοδιότητες της όπως καθορίζονται στον Περύ Βίας στην Οικογένεια Νόμο 119(Ι)/2000 δεν μπορεί να ασκήσει αυτό τον ρόλο γιατί είναι μόνο Συμβουλευτικό σώμα.

3. Προώθηση συστηματικής και εξειδικευμένης εκπαίδευσης των επαγγελματιών που να ασχολούνται αποκλειστικά με θέματα βίας.

4. Επαρκής στελέχωση όλων των αρμόδιων υπηρεσιών για άμεση, εντατική και αποτελεσματική παρακολούθηση του προβλήματος της βίας στην οικογένεια πάνω σε επίπεδο πρόληψης και αντιμετώπισης. Αυτό θα επιτευχθεί με:

- α) Τοποθέτηση εξειδικευμένων και καταρτισμένων Αστυνομικών, σε κάθε Αστυνομικό Σταθμό.
- β) Αύξηση του αριθμού των Οικογενειακών Συμβούλων στις Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας για επαρκή και αποτελεσματική αντιμετώπιση των περιστατικών βίας στην οικογένεια.
- γ) Στελέχωση όλων των επαρχιών με Ψυχολόγους και Παιδοψυχιάτρους.
- δ) Καθορισμό εξειδικευμένων και καταρτισμένων Εισαγγελέων της Αστυνομίας ο οποίοι να ασχολούνται μόνο με υποθέσεις βίας στην οικογένεια.
- ε) Καθορισμό αριθμού εξειδικευμένων Νομικών, στη Νομική Υπηρεσία που να ασχολούνται μόνο με θέματα βίας.
- στ) Αύξηση του αριθμού ειδικά καταρτισμένων Επισκεπτριών Υγείας για έγκαιρη διάγνωση και αποτελεσματική παρέμβαση σε περιστατικά βίας.
- η) Εκπαίδευση, ευαισθητοποίηση Ιατρικού και Νοσηλευτικού προσωπικού σε θέματα βίας.
- θ) Τοποθέτηση καταρτισμένων Ιατρών και Νοσηλευτών στις Πρώτες Βοήθειες.
- ι) Η εξέταση των θυμάτων βίας να γίνεται σε ειδικό χώρο στις Πρώτες Βοήθειες.

5. Λειτουργία προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας, όπως για παράδειγμα:

- α) Προγράμματα εκπαίδευσης σε νέους γονείς. Προετοιμασία των νέων για το γονεϊκό τους ρόλο, προγράμματα επίλυσης συγκρούσεων με τη μέθοδο διαλόγου, διαπραγμάτευσης κ.τ.λ.
- β) Εξειδικευμένες Υπηρεσίες εντατικής και πολυθεματικής στήριξης και ενίσχυσης οικογενειών με πολλαπλά προβλήματα
- γ) Λειτουργία Παιδικής Γραμμής.
- δ) Παροχή κατ'οίκον Υπηρεσιών από Επισκέπτριες Υγείας από την αρχή μιας εγκυμοσύνης μέχρι που το παιδί θα πάει σχολείο με στόχο την υγιή ανάπτυξη δεσμού μητέρας-παιδιού, την πρόληψη (μέσω της αγωγής υγείας), την έγκαιρη διάγνωση, παρέμβαση και συνεργασία με άλλες Υπηρεσίες.
- ε) Δημιουργία Συμβουλευτικών Κέντρων σε όλες τις επαρχίες.
- στ) Λειτουργία ενημερωτικών και ψυχαγωγικών προγραμμάτων για οικογένειες σε κοινοτικό επίπεδο.
- ζ) Λειτουργία θεραπευτικών προγραμμάτων στήριξης και ενίσχυσης των ανηλίκων θυμάτων.

η) **Λειτουργία θεραπευτικών προγραμμάτων αυτοελέγχου για θύτες**, όπως προνοεί η σχετική νομοθεσία.

θ) **Λειτουργία χώρων φιλοξενίας για κακοποιημένα παιδιά**, με ειδικά καταρτισμένο προσωπικό.

ι) **Λειτουργία χώρων φιλοξενίας για κακοποιημένα άτομα** και εκτός Λευκωσίας.

κ) **Λειτουργία ενδονοσοκομειακής μονάδας για παιδιά και εφήβους**

6. Εξασφάλιση του αναγκαίου τεχνικού εξοπλισμού στην Αστυνομία

α) **Εγκατάσταση οπτικογραφημένων μέσων**, στη λήψη μαρτυρίας και προώθηση όλων των αναγκαίων διευθετήσεων για εφαρμογή του Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμου.

β) **Διαμόρφωση ειδικών αιθουσών σε αστυνομικούς σταθμούς** για τις καταθέσεις των θυμάτων βίας. **Λήψη καταθέσεων από καταρτισμένους αστυνομικούς του ίδιου φύλου με το θύμα.** (κυρίως σε αγροτικούς Αστυνομικούς Σταθμούς)

7. Βελτίωση του Δικαστικού πλαισίου.

- **Άμεση εκδίκαση υποθέσεων βίας.**
- Να λειτουργεί **ξεχωριστό τμήμα στο Δικαστήριο**, όπου να εκδικάζονται μόνο θέματα βίας.
- Οι περιπτώσεις βίας στην οικογένεια **να εκδικάζονται αυτόματα κεκλεισμένων των θυρών.**
- Οι υποθέσεις κακοποιημένων παιδιών και ενηλίκων να εκδικάζονται από **εξειδικευμένους Δικαστές** με πείρα και εκπαίδευση σε θέματα προστασίας κακοποιημένων παιδιών και βίας στην οικογένεια. **Το συμφέρον των παιδιών να είναι προτεραιότητα στις αποφάσεις των Δικαστών.**
- Να δημιουργηθεί κατάλληλος χώρος αναμονής στο Δικαστήριο, για μάρτυρες που χρειάζονται προστασία από τους γονείς και το ευρύτερο περιβάλλον.
- Να δημιουργηθεί παιδοκεντρικός χώρος αναμονής για παιδιά-μάρτυρες.
- Να δημιουργηθεί κατάλληλος χώρος αναμονής για ειδικούς μάρτυρες- επαγγελματίες. (Ψυχολόγους, Παιδοψυχολόγους, Οικογενειακούς Συμβούλους).
- Να δημιουργηθεί γραφείο για τους δικηγόρους της Νομικής Υπηρεσίας.
- Να εγκατασταθούν τα οπτικογραφημένα συστήματα, όπως προνοεί ο Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμος 119(Ι)/2000, καθώς και σύστημα με ακουστική επαφή μόνο (χωρίς οπτική επαφή).
- Να εξασφαλισθούν κινητά παραβάν για προστασία των μαρτύρων.

8. Εισαγωγή στα σχολεία ειδικών προγραμμάτων πρόληψης της βίας και της επιθετικής συμπεριφοράς καθώς και της ευαισθητοποίησης μαθητών, γονιών και εκπαιδευτικών σε θέματα βίας. Τέτοια προγράμματα θα στοχεύουν να βοηθήσουν τους μαθητές να αποκτήσουν αυτοσεβασμό και υψηλή αυτοεκτίμηση, σεβασμό και ανοχή του διαφορετικού, δεξιότητες επικοινωνίας για επίλυση των συγκρούσεων χωρίς τη χρήση βίας, δεξιότητες διεκδίκησης των δικαιωμάτων τους, γονεϊκές δεξιότητες κ.ά. που θα τους βοηθήσουν να δημιουργούν υγιείς σχέσεις.

9. Προώθηση επιστημονικών ερευνών σχετικά με τη βία στην οικογένεια, τα δεδομένα των οποίων θα βοηθήσουν στο σχεδιασμό, την ανάπτυξη και εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και αντιμετώπισης της βίας.

10. Διασφάλιση ανωνυμίας του/της παραπονούμενου/ης και δράστη από τα Μέσα Μαζικής Ενημέρωσης. Η ενδοοικογενειακή βία να παρουσιάζεται ως ένα κοινωνικό φαινόμενο και όχι ως μια μεμονωμένη περίπτωση.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 1

Εγκύκλιος Γενικού Εισαγγελέα για υποχρεωτική αναφορά περιστατικών βίας

11 Ιουνίου 1998

Γενικό Διευθυντή Υπουργείου Εργασίας και
Κοινωνικών Ασφαλίσεων

Γενικό Διευθυντή
Υπουργείου Υγείας

Γενικό Διευθυντή
Υπουργείου Παιδείας

Αρχηγόν Αστυνομίας

**ΘΕΜΑ: Παράπονα/καταγγελίες/υποθέσεις
σχετικά με βία στην οικογένεια**

Έχει διαπιστωθεί ότι τον τελευταίο καιρό έχουν αυξηθεί σε ανησυχητικό βαθμό τα κρούσματα βίας στην οικογένεια. Ως εκ τούτου έχει αποφασιστεί όπως δημιουργηθεί στη Νομική Υπηρεσία ομάδα λειτουργών οι οποίοι θα επιλαμβάνονται των υποθέσεων αυτών σε συνεργασία με τα αρμόδια τμήματα και οργανώσεις και τη Συμβουλευτική Επιτροπή που διορίστηκε από το Υπουργικό Συμβούλιο κατ' εφαρμογή του περί Βίας στην Οικογένεια (Πρόληψη και Προστασία Θυμάτων) Νόμου 47(1) του 1994.

Παρακαλείσθε όπως κυκλοφορήσετε σχετικές εγκυκλίους με τις οποίες να δίνονται οδηγίες στους λειτουργούς σας όπως αμέσως και όχι αργότερα των 7 ημερών μετά από παράπονο/καταγγελία σ' αυτούς να υποβάλλουν έκθεση με την οποία να ενημερώνουν το Γραφείο τούτο.

Αλέκος Μαρκίδης,
Γενικός Εισαγγελέας της Δημοκρατίας.

50(Γ)Ν42
ΕΛ/ΚΚ

4/00

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 2

Πληροφοριακό Δελτίο Υποχρεωτικής Αναφοράς περιστατικών βίας

Πληροφοριακό Δελτίο Υποχρεωτικής Αναφοράς περιστατικών Βίας στην Οικογένεια στο Γενικό
Εισαγγελέα με βάση την εγκύκλιο αρ. 50(Γ)/1992.Ν,42, ημερ. 11/6/1998

Ημερομηνία αναφοράς περιστατικού:.....

1. ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΠΟΥ ΠΛΗΡΟΦΟΡΕΙ ΤΗΝ ΝΟΜΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ

Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας	1.
Υπουργείο Υγείας	2.
Υπουργείο Παιδείας & Πολιτισμού	3.
Αστυνομία	4.
Μη Κυβερνητική Οργάνωση	5.
Άλλο – αναφέρετε	6.

Κλινικά Ευρήματα από Ιατρικές Υπηρεσίες

.....

.....

.....

2. ΠΗΓΗ ΠΡΟΕΛΕΥΣΗΣ ΤΟΥ ΠΕΡΙΣΤΑΤΙΚΟΥ

Θύμα	1.
Μέλος της οικογένειας	2.
Άτομο περιβάλλοντος	3.
Συγγενής	4.
Ανώνυμος/η	5.
Γείτονας	6.
Νοσοκομείο	7.
Αστυνομία	8.
Άλλο - αναφέρετε	9.

3. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΕΝΗΛΙΚΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ

Όνομα:	
Διεύθυνση:	
Επαρχία:	
Αριθμός Παιδιών:	
Ηλικίες Παιδιών:	
Υπηκοότητα:	

4. ΦΥΛΟ ΘΥΜΑΤΟΣ

Άντρας	1.
Γυναίκα	2.

5. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΑΝΗΛΙΚΟΥ ΘΥΜΑΤΟΣ - ΠΑΙΔΙΟΥ

Όνομα:	
Φύλο:	
Διεύθυνση:	
Επαρχία:	
Ηλικία	
Υπηκοότητα:	

6. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΘΥΜΑΤΟΣ

Άγαμος/η	1.
Εγγαμός/η	2.
Συμβίος/α	3.
Χωρισμένος/η	4.
Χήρος/α	5.
Αρραβωνιασμένος/η	6.
Άλλο	7.

7. ΜΟΡΦΩΣΗ ΘΥΜΑΤΟΣ

Μαθητής/τρια	1.
Δεν φοιτησε ποτέ σε σχολείο	2.
Φοίτησε σε μερικές τάξεις του Δημοτικού	3.
Απόφοιτος/η Δημοτικού Σχολείου	4.
Φοίτησε σε μερικές τάξεις του Γυμνασίου	5.
Απόφοιτος Γυμνασίου	6.
Απόφοιτος Πανεπιστημίου / Κολεγίου	7.
Δεν δηλώθηκε	8.
Άλλο	9.

8. ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ

ΝΑΙ	1.
ΟΧΙ	2.
Κάποτε	3.

Επάγγελμα: .....

9. ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΘΥΤΗ

Όνομα:	
Ηλικία:	
Διεύθυνση:	
Επαρχία:	
Αριθμός Παιδιών:	
Ηλικίες Παιδιών:	
Υπηκοότητα:	

10. ΦΥΛΟ ΘΥΤΗ

Αντρας	1.
Γυναίκα	2.

11. ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑΚΗ ΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΘΥΤΗ

Άγαμος/η	1.
Έγγαμος/η	2.
Συμβίος/α	3.
Χωρισμένος/η	4.
Χήρος/α	5.
Αρραβωνιασμένος/η	6.
Άλλο	7.

12. ΜΟΡΦΩΣΗ ΘΥΤΗ

Μαθητής/τρια	1.
Δεν φοίτησε ποτέ σε σχολείο	2.
Φοίτησε σε μερικές τάξεις του Δημοτικού	3.
Απόφοιτος/η Δημοτικού Σχολείου	4.
Φοίτησε σε μερικές τάξεις του Γυμνασίου	5.
Απόφοιτος Γυμνασίου	6.
Απόφοιτος Πανεπιστημίου / Κολεγίου	7.
Δεν δηλώθηκε	8.
Άλλο	9.

13. ΕΡΓΑΖΕΤΑΙ

ΝΑΙ	1.
ΟΧΙ	2.
Κάποτε	3.

Επάγγελμα: .....

14. ΣΧΕΣΗ ΜΕ ΤΟ ΘΥΜΑ

Σύζυγος	1.
Πρώην σύζυγος	2.
Συμβίος/α	3.
Πρώην Συμβίος/α	4.
Αρραβωνιαστικός/α	5.
Πατέρας	6.
Μητέρα	7.
Παιδί	8.
Αδελφός/η	9.
Παππούς	10.
Γιαγιά	11.
Άλλο - Αναφέρετε	12.

15. ΣΩΜΑΤΙΚΗ ΒΙΑ

ΝΑΙ	1.
ΟΧΙ	2.

Ρίξιμο αντικειμένων	1.
Σπρώξιμο	2.
Τράνταγμα	3.
Τράβηγμα μαλλιών	4.
Χαστούκι	5.
Κλωτσιά	6.
Κτύπημα στο σώμα	7.
Κτύπημα στο πρόσωπο	8.
Δάγκωμα	9.
Κάψιμο	10.
Μαχαίρωμα	11.
Άλλο - Αναφέρετε	12.

16. ΨΥΧΟΛΟΓΙΚΗ ΒΙΑ

ΝΑΙ	1.
ΟΧΙ	2.

Απειλή για χρήση βίας	1.
Απειλή κατά της ζωής άλλου ατόμου ή ζώου	2.
Προσβολή / χρήση άσχημων επιθέτων	3.
Φωνές	4.
Απειλές για εγκατάλειψη	5.
Εξευτελισμός	6.
Απαγόρευση επαφής με οικογένεια ή φίλους	7.
Στέρηση οικονομικής στήριξης	8.
Απομόνωση / απόρριψη	9.
Παρακολούθηση σκηνών βίας μεταξύ γονιών	10.
Άλλο - Αναφέρετε	11.

17. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ

ΝΑΙ	1.
ΟΧΙ	2.

Σεξουαλικής φύσεως αγγίγματα / θωπεία	1.
Έκθεση πορνογραφικού υλικού σε ανήλικο	2.
Επίδειξη γεννητικών οργάνων	3.
Κολπική ή πρωκτική συνουσία	4.
Σεξουαλική επαφή παρά τη θέληση του θύματος	5.
Βιασμός	6.
Παρά φύση συνουσία	7.
Χρησιμοποίηση παιδιών σε πορνογραφική κινηματογράφηση ή φωτογράφιση	8.
Αυνανισμός μεταξύ ενηλίκων και παιδιών	9.
Επιβολή σεξουαλικής επαφής (απο ένα από τους συντρόφους)	10.
Επιβολή σεξουαλικής επαφής με άλλο άτομο - αναφέρετε	11.
Άλλο - Αναφέρετε	12.

18. ΣΕΞΟΥΑΛΙΚΗ ΒΙΑ

ΝΑΙ	1.
Αναφέρετε	
ΟΧΙ	2.

19. ΤΟ ΘΥΜΑ ΖΗΤΗΣΕ ΒΟΗΘΕΙΑ ΑΠΟ:

Αστυνομία	1.
Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας	2.
Μέλη Συμβουλευτικής Επιτροπής	3.
Οικογενειακό Σύμβουλο	4.
Γιατρό	5.
Κέντρο Άμεσης Βοήθειας	6.
Ιατρικές Υπηρεσίες: Πρώτες Βοήθειες / Υπηρεσίες Ψυχικής Υγείας	7.
Ψυχολόγο (ιδιώτη/κρατικό)	8.
Εκπαιδευτικό / Σύμβουλο καθηγητή / Εκπαιδευτικό ψυχολόγο	9.
Δεν ζήτησε βοήθεια	10.
Άλλο - Αναφέρετε	11.

20. ΕΞΕΛΙΞΗ ΥΠΟΘΕΣΗΣ (Από Νομική Υπηρεσία)

Εκλείσε από Αστυνομία	1.
Απλή παρακολούθηση απο Αστυνομία	2.
Παρακολούθηση από Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας	3.
Θεραπευτική Αγωγή Θύτη	4.
Εκδόθηκε Διάταγμα Αποκλεισμού του Θύτη	5.
Εκδόθηκε Διάταγμα απομάκρυνσης του παιδιού	6.
Ποινική Δίωξη	7.
Άλλο - Αναφέρετε	8.

21. ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΩΞΗ

Φυλάκιση	1.
Πρόστιμο	2.
Άλλο	3.

22. ΤΟ ΘΥΜΑ ΑΠΕΣΥΡΕ ΤΟ ΠΑΡΑΠΟΝΟ ΤΟΥ ΣΤΗΝ ΑΣΤΥΝΟΜΙΑ

ΝΑΙ	1.
ΟΧΙ	2.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 3

Κατάλογος Βιβλίων / περιοδικών

Α. Θεματική ενότητα : Εκθέσεις

1	Εγκληματολογική Στατιστική 1996 , Σειρά 1 Αρ. έκθεσης 23	Τμήμα Στατιστικής & Ερευνών, Υπουργείο Οικονομικών
2	Δημοσιογραφική Έκθεση 1996 , Σειρά II, Αρ. έκθεσης 34	Τμήμα Στατιστικής & Ερευνών, Υπουργείο Οικονομικών
3	Αρχική Έκθεση της Κύπρου στην Επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για εφαρμογή της Σύμβασης των Δικαιωμάτων του Παιδιού και Παρατηρήσεις της Επιτροπής των Η.Ε.	Τμήμα Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας
4	Cyprus National Report on the Implementation of the Beijing Platform for Action.	Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημοσίας Τάξης
5	Long Term Problems... Short Term Solutions. Parents in Contact with Mental Health Services. A report for the Department of Health and Brent Area Child Protection Committee	NSPCC

Β. Θεματική ενότητα : Περιοδικά

	Child Abuse Review 1-6. Jan.-Dec 1999 Child Abuse Review 7-12 Jan-Dec 2001 Child Abuse Review 1-12 Jan-Dec 2002	Journal of the British Association for the Study and Prevention of Child Abuse and Neglect. WILLEY Publishers
	Child Abuse and Neglect. The International Journal Jan-Dec 2002	ISPCAN Pergamon

Γ. Θεματική ενότητα : Μελέτες

1	Social Worker's Perception on Family Violence	Rita Pantazi
2	Τηλεοπτική Βία. Επιδράσεις - Ευθύνες - Λύσεις	Χρυσάνθος Χρυσάνθου
3	Childhood Matters Booklet. The Report of the National Commission of Inquiry into the Prevention of Child Abuse Chairman Lord Williams of Mostryn QC.	NSPCC

Δ. Θεματική ενότητα : Έρευνες

1	Βία στη Κυπριακή Οικογένεια	Συμβουλευτική Επιτροπή για τη Πρόληψη και Καταπολέμηση της Βίας στην Οικογένεια. Κέντρο Ερευνών και Αναπτυξης Intercollege.
2	Child Maltreatment in the United Kingdom. A study for the Prevalence of Child Abuse and neglect.	Pat Cawson, Corine Wattam, Sue Brooker, Graham Kelly NSPCC
3	Are children protected against violence in Europe? An initial comparative study on laws, policies and practices in the European Union.	European Forum for Child Welfare
4	The Dark Side of Families. Current Family Violence Research (1983)	David Finkelhor, Richard J. Gelles, Gerald T. Hotaling, Murray Straus.
5	Physical Violence in American Families. Risk Factors and Adaptations to Violence in 8, 145 families	Murray A. Straus, Richard Gelles.

Ε. Θεματική ενότητα : Βία ενάντια στα Παιδιά

1	Κακοποίηση Παραμέληση Παιδιών (Επιμέλεια έκδοσης: Ελένη Αγάθωνος Γεωργοπούλου, Αθήνα 1998)	Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού
2	Οδηγός Αναγνώρισης και Αντιμετώπισης Κακοποίησης και Παραμέλησης του Παιδιού (Επιμ. έκδοσης Ελένη Αγάθωνος Γεωργοπούλου, Αθήνα 1998)	Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού
3	CHILD ABUSE- Towards a know1edge base	Brian Corby
4	Child Abuse Trauma: Theory and Treatment of the Lasting Effects	John N. Biere. IVPS
5	The Healing Power of Play. Working with Abused Children	Eliana Gil
6	Abuse of Children and adults with disabilities. Po1ice, practice, research, series.	Helen L. Westcott NSPCC
7	Child Abuse and Neglect-Biosocial Dimensions	Richard Gelles & Jane B. Lancaster
8	The Filthy Lie. Discovering and Recovering from Childhood Abuse	Helmut Karle
9	Somewhere a child is crying. Maltreatment - causes and prevention	Vincent J. Fontana.
10	Cycles of Child Maltreatment. Facts, Fallacies and Interventions.	Ann Buchanam.
11	Early Prediction and Prevention of Child Abuse	Kevin Browne, Cliff Davies, Peter Stratton
12	Effective Interventions for Child Abuse and Neglect.	Geraldine Macdona1d.
13	The Emotionally Abused and Neglected Child	Dorota Iwaniec.
14	Making Enquires into Alleged Child Abuse and Neglect	Dendy Platt, David Shemmings.
15	Munchausen's by Proxy Syndrome. Misunderstood Child Abuse.	Teresa F. Parnell, Deborah O. Day
16	For your own good. The roots of violence in child rearing.	Alice Miller.
17	Emotional and Psychological Abuse of Children.	Kieran O Hagan.
18	Emotional Abuse and Emotional Neglect: Antecedents, operational definitions and consequences.	Margaret A. Lynch.
19	Hearing the voice of the child.	Maria Ruegger.

Z. Θεματική ενότητα : Σεξουαλική Κακοποίηση-παραβίαση

1	Sexually abused children	Daphne Batty.
2	The Multi-professional Handbook of Child Sexual Abuse. Integrated Management, Therapy &Legal Intervention.	Tilman Furnis.
3	Strong Mothers-A resource for mothers & carers of children who have been Sexually Assaulted.	Anne Peake, Marion Fletcher
4	Protecting Children in line. Sexual Abuse of Children, child pornography and pedophilia on internet, an international challenge	United Nations Convention on Rights of the Child. UNESCO.
5	Victims No Longer- A guide for men recovering form child sexual abuse.	Mike Lew.
6	Αιμομιξία και θεραπευτικό πλαίσιο.	Ελληνική Εταιρεία Ψυχικής Υγιεινής και Νευροψυχιατρικής του Παιδιού
7	Report of interviews concerning teacher's experiences with children who have or may have been sexually Abused.	Corinne Wattam.
8	The Treatment of Child Sexual Abuse.	July Fawcett, Tony Morrison, Olive Stevenson, NSPCC

9	Good Practice in the multiagency management of sex offenders who assault children.	NOTA, NSPCC
10	Child Sexual Abuse: listening hearing and validating the experiences of children.	Corinne Wattam, John Hughes, Harry Blagg. NSPCC.
11	From Hearing to Healing: working with aftermath of child sexual abuse	Anne Bannister. NSPCC
12	Σεξουαλική κακοποίηση των παιδιών και παιδοφιλία στο ίντερνετ.	UNESCO. Ίδρυμα για την Οικογένεια και το Παιδί
13	Mothers of Sexually Abused Children.	Martin C. Calder, Anne Peake, Kate Rose.
14	Treating Sexually Abused Boys. A practical guide for therapists and counselors.	Lisa Camino.
15	Child Sexual Abuse. Responding to the Experiences of Children.	Nigel Parton, Corinne Wattam
16	Working with Sexually Abusive Adolescents.	Masud S. Haghugh, Surya Bhate and Finlay Graham
17	Group Work with Sexually Abused Children. A practitioner's guide	Lynn Grotzky, Carel Gamerer, Lynn, Damiano.
18	Childhood Sexual Abuse. An Evidence Based Perspective	David M. Fergusson, Paul E. Mullen.
19	Creative Responses to Child Sexual Abuse.	Sue Richardson, Heather Bacon.
20	Children who don't speak out. (child pornography)	Jackie Pritchard.
21	Assessing Allegations of Sexual in Preschool Children.	Sandra K. Hewitt.

H. Θεματική ενότητα : Προστασία Παιδιών

1	The Protectors' Handbook	Gerrylin Smith
2	Promoting Quality-Standards for inter-agency Child Protection Training.	Enyd Hendry & Sara Glennie
3	Preparing Child Witnesses for Court- Training and Resource Guide	The National Society for the Prevention of Cruelty to Children
4	Let's Get Ready for Court	NSPCC
5	A third way? A European perspective on the child protection. Family Support Debate.	Andrew Cooper and others
6	Tell me More About Court. A book for young witnesses	NSPCC
7	Evaluating Child Protection	David Thorpe
8	Childhood Matters Booklet. The Report of the National Commission of Inquiry into the Prevention of Child Abuse-Summary	Chairman Lord Williams of Mostry QC
9	Working together to safeguard children. A guide to inter-agency working to safeguard and promote the welfare of children	Department of Health Office. The National Assembly of Wales.
10	Child Protection Procedures	West Yorkshire Police NSPCC
11	Child Protection policies and practice in Europe	Allan Sale, Murray Davies
12	Protecting Children: a guide for teacher's on child abuse	NSPCC
13	Making a case in Child Protection	Corinne Wattam NSPCC
14	Truth and belief in the disclosure process. Policy, practice research series.	Corrine Wattam
15	Interviewing Children	Michelle Aldridge. Joanne Wood
16	In the Firing Line. Violence and Power in Child Protection Work	Janet Stanley, Chris Goddard
17	Protecting children from Racism and Racial Abuse: a research review	Christine Barter. NSPCC
18	Children, Child Abuse and Child Protection. Placing children centrally	The violence against children study group.

19	Out of Hearing, Representing Children in Care Proceedings	Judith Masson & Maureen Winn Oakley NSPCC
20	Memorandum of Good Practice	Home Office & Department of Health
21	Funding Guide for Child Welfare NGO'S in Europe and across the world	European Forum for Child Welfare. EFCW
22	Children who work in Europe. From Exploitation to participation	Roberta Cecchetti. European Forum for Child Welfare

Θ. Θεματική ενότητα : Δικαιώματα Παιδιών

1	The rights of the Child - A European Perspective	Council of Europe
2	EFCW European Child Welfare	European Forum for Child Welfare
3	European Child Welfare Towards Transactional Co-operation for Children	European Forum for Child Welfare
4	Εγχειρίδιο για τα Δικαιώματα του Παιδιού	Ε. Αγάθωνος, Μ. Τσάγκαρη
5	Μια πολιτική για το Παιδί στην Ευρώπη τον 21ο αιώνα: τα πρώτα του βήματα	Euronet
6	Τα δικαιώματα του Παιδιού	Παγκύπρια Συντονιστική Επιτροπή Προστασίας και Ευημερίας του Παιδιού
7	European Children's rights: an overview of law, policy and practice	Nicola Wyld, European Forum for Child Welfare

Ι. Θεματική ενότητα : Βία και Σχολείο

1	The Listening School. A positive response to child protection	Jane Gilmore, Patrick Dymond
2	"Tackling Bullying"	Fay Howe, Jim Tuthil
3	A child's view of school consulting pupils to create a listening and responsive school	NSPCC/CEDC
4	Μαθησιακά προωλήματα - Ιατρικές - Παιδαγωγικές και Κοινωνικές συμβουλές	Dr.A. Νικολάου, Dr. Α. Συρίγγου

Κ. Θεματική ενότητα : Συζυγική Βία και Παιδιά

1	Making an Impact - children and domestic violence	Marianne Heste, Chris Pearson and Nicola Harwin
2	Men who are violent to Women - a group work practice manual	David Morran, Monica Wilson
3	Domestic Violence Matters: an evaluation of a development project	Liz Kelly
4	The Hidden Victims Children and Domestic Violence	NHC Action for Children
5	Η καθημερινή βία στο γάμο. Κείμενα για μια κοινωνιολογία της εξουσίας και του έρωτα	Cheryl Benard, Edit Schlaffer
6	The Domestic Violence Sourcebook. Coordinating Community Responses to Domestic Violence	Dawn Bradley Berry, Melanie F. Shepard, Elen L. Pence
7	Locked in a Violent Embrace. Understanding and Intervening in domestic Violence	Zvi Eisikovits, Eli Buchbinder

Λ. Θεματική ενότητα : Βία στην Οικογένεια

1	Enquiries into Alleged Child Abuse. Promoting Partnership with Families	NSPCC. NISW, PAIN
2	Φροντίδα για την Οικογένεια	Ελληνική Εταιρεία Κοινωνικής Παιδιατρικής και Προαγωγής

		Υγείας & Ελ. Εταιρ. Πρόληψης της κακοποίησης και παραμέλησης του παιδιού
3	Οικογένεια - Παιδική Προστασία. Κοινωνική Πολιτική	Ινστιτούτο Υγείας του Παιδιού
4	Elder Abuse in Perspective	Simon Biggs, Chris Philipson, Paul Kingston
5	Surviving Secrets	Moira Walker
6	BIA - επακόλουθα ψυχικά τραύματα	Judith Lewis Herman
7	Όταν η αγάπη σκοτώνει	Leonore Walker
8	Η ψυχανάλυση της Βίας	Claude Balier
9	Γονιός, ένα επάγγελμα χωρίς προετοιμασία	Στέλλα Τσιπούρα
10	Κάθε Παιδί είναι πηγή Χαράς, ευτυχίας... αγωνίας, θυμού	Ελένη Αδάμ, Στέλλα Τσιπούρα
11	Παιδική Ανάπτυξη - Τι πρέπει να γνωρίζετε για την ανάπτυξη του παιδιού 3-6 ετών	Dr. A. Παναγιώτου
12	Ψυχική Υγεία του Παιδιού και της Οικογένειας	Γιάννης Τσιάντης
13	Child and Parent Participation in Case Conference	Tony Morrison, Carl Blaket etc
14	Children speak: children, trauma and social work	Ian Butler, Howard Williamson
15	Vision 2010 - Families & Violence Abuse and Neglect	Richard J. Gelles
16	Current Controversies On Family Violence	Richard J. Gelles & Donileen R. Loseke
17	The Violent Home	Richard J. Gelles
18	Male Violence	John Archer
19	Hands are not for Hitting	Martine Agassi
20	Preventing Family Violence	Kevin Browne, Martin Hebert
21	Assessment of Family Violence. A clinical and legal source book	Robert T. Ammerman & Michael Hersen
22	Male victims of Elder abuse. Their experiences and needs	Jacki Pritchard
23	Serious and Violent Juvenile Offenders. Risk Factors and Successful interventions.	Rolf Loeber, David P. Farrington

Μ. Θεματική ενότητα : Τηλεοπτική Βία

1	On Media Violence	James Potter
2	The case of television	Jib Fowels

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 4

Τα κυριότερα συμπεράσματα της έρευνας "Βία στην Κυπριακή Οικογένεια"

Η έρευνα πραγματοποιήθηκε τον Οκτώβριο του 2000 με αντιπροσωπευτικό δείγμα 1,000 περίπου ατόμων άνω των 16 ετών, διαστρωματωμένο κατά γεωγραφική προέλευση, αστική /αγροτική περιοχή, ηλικία και φύλο. Σκοπός της έρευνας ήταν να σκιαγραφήσει τη μορφή και το βαθμό αποδοχής της άσκησης βίας στην Κυπριακή οικογένεια. Η συντριπτική πλειοψηφία των Κυπρίων (97.7%) πιστεύει ότι υπάρχει βία μέσα στην Κυπριακή οικογένεια. Οι μισοί περίπου από τους συμμετέχοντες (50.3%) δήλωσαν πως το φαινόμενο αυτό παρουσιάζεται συχνά ή πολύ συχνά.

Όσον αφορά την άσκηση βίας μεταξύ συζύγων, η έρευνα δείχνει ότι κατά κανόνα οι άνδρες είναι οι θύτες και οι γυναίκες/σύζυγοί τους τα θύματα. Ενδιαφέρον παρουσιάζουν τα ακόλουθα ευρήματα. Ενώ το κτύπημα στο σώμα ή στο πρόσωπο, οι κλωτσιές κλπ θεωρούνται ότι σίγουρα αποτελούν βία από τη μεγάλη πλειοψηφία, πράξεις όπως το σπρώξιμο και οι φωνές δεν θεωρήθηκαν ως δείγματα βίαιης συμπεριφοράς από ένα σημαντικό μέρος του πληθυσμού (13.9% και 14% αντίστοιχα), ιδιαίτερα από άτομα ηλικίας 16-18 ετών.

Όσον αφορά το χειρισμό παιδιών από τους γονείς τους, βρέθηκε ότι ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό, γύρω στο 15%, πιστεύουν ότι τα ακόλουθα ΔΕΝ αποτελούν σωματική βία: Σπρώξιμο, τράνταγμα, τσίμπημα, τράβηγμα αυτιού, ακόμα και το χαστούκι. Ακόμα μεγαλύτερα ποσοστά ερωτηθέντων (γύρω στο 30%) δηλώνουν ότι οι πιο πάνω συμπεριφορές ίσως αποτελούν βία, αλλά δεν είναι σίγουροι!

Οι Κύπριοι φαίνεται να συμφωνούν με την άποψη ότι το μορφωτικό αλλά και το οικονομικό επίπεδο κάποιου ανθρώπου παίζει ρόλο στο βαθμό βίας που δέχεται, με τα χαμηλά κοινωνικό-οικονομικά στρώματα να βρίσκονται σε δυσμενέστερη θέση σε σύγκριση με τους υπόλοιπους. Όσον αφορά τους θύτες, η έρευνα δείχνει ότι αυτοί προέρχονται από χαμηλό μορφωτικό επίπεδο αλλά περιλαμβάνονται και άτομα με υψηλό κοινωνικοοικονομικό επίπεδο.

Ένα σχετικά μεγάλο ποσοστό (γύρω στο 15%), και κυρίως γυναίκες χαμηλού μορφωτικού επιπέδου, πιστεύει ότι η βία σε μια οικογένεια αφορά μόνο τη συγκεκριμένη οικογένεια και δεν πρέπει να επεμβαίνει κανένας με οποιονδήποτε τρόπο για να προστατεύσει το θύμα

Ιδιαίτερη ανησυχία προκαλεί το εύρημα ότι ένας στους τέσσερις Κύπριους (κυρίως άντρες) πιστεύει ότι τα θύματα βίας ευθύνονται τα ίδια για ότι παθαίνουν, γιατί προκαλούν με τον τρόπο τους θύτες Και ότι «το ξύλο βγήκε απ' τον παράδεισο».

Επίσης, ένας στους τρεις πιστεύει ότι ο άντρας «πρέπει να δείχνει την εξουσία του μέσα στο σπίτι». Τέλος, ένας στους πέντε πιστεύει ότι «δεν αποτελεί βία όταν ένας άντρας δίνει πότε-πότε κανένα χαστούκι στη γυναίκα του» και ότι «οι γονείς που κτυπούν τα παιδιά τους το κάνουν για το καλό τους».

Ένα Ποσοστό 36.5% δήλωσαν ότι υπήρξαν μάρτυρες σκηνών βίας, και μάλιστα αρκετές φορές (περισσότερες από 4). Γύρω στο 40% δήλωσαν ότι γνωρίζουν προσωπικά περιπτώσεις ατόμων που ήταν θύματα βίας στην οικογένειά τους, ενώ 11% από τους συμμετέχοντες παραδέχτηκαν ότι οι ίδιοι υπήρξαν ή εξακολουθούν ακόμα να είναι θύματα βίας μέσα στην οικογένειά τους. Αυξημένα ποσοστά στην τελευταία κατηγορία είχαν γυναίκες όλων των ηλικιών και όλων των επιπέδων μόρφωσης και οικονομικής κατάστασης.

Τα πιο πάνω αποτελέσματα δείχνουν ότι μέσα στην Κυπριακή οικογένεια υπάρχουν ακόμα βαθιά ριζωμένες αντιλήψεις και στάσεις που ευνοούν τη συντήρηση του φαινομένου της άσκησης βίας από ένα μέλος της οικογένειας σε άλλο. Ιδιαίτερη θέση εξουσίας που περιλαμβάνει το «δικαίωμα» άσκησης σωματικής, αλλά και άλλων μορφών βίας (ψυχολογική, σεξουαλική) φαίνεται να έχει μέσα στο σπίτι ο άντρας. Ανάλογη θέση εξουσίας έχει και η γυναίκα/ μητέρα, αλλά μόνο απέναντι στα παιδιά. Τα αποτελέσματα της έρευνας δείχνουν επίσης ότι το πρόβλημα αυτό ήδη υπάρχει σε ανησυχητικό βαθμό γύρω μας, προκαλώντας ανείπωτο πόνο σε μεγάλη μερίδα συνανθρώπων μας.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 5

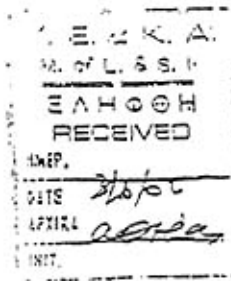
Απόφαση Υπουργικού Συμβουλίου για έγκριση Διατμηματικών Διαδικασιών χειρισμού περιστατικών βίας στην οικογένεια

Απόσπασμα από τα Πρακτικά της Συνεδρίας του Υπουργικού Συμβουλίου Ημερομηνίας 16/5/2002.

Διατμηματικές διαδικασίες για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια.

Αρ. Απόφασης
55.646

(Αρ. Πρότασης 758/2002).

15. Το Συμβούλιο αποφάσισε:

- α) Να εγκρίνει τη θεσμοθέτηση και την άμεση εφαρμογή των διατμηματικών διαδικασιών για χειρισμό περιστατικών βίας στην οικογένεια, όπως φαίνεται στο επισυνημμένο στην Πρόταση εγχειρίδιο.
- β) Να εξουσιοδοτήσει τα εμπλεκόμενα Υπουργεία/Υπηρεσίες να διασφαλίσουν ότι οι διαδικασίες έχουν γνωστοποιηθεί και εφαρμόζονται απ' όλο το προσωπικό τους.
- γ) Να εξουσιοδοτήσει τη συμβουλευτική επιτροπή για την πρόληψη και καταπολέμηση της βίας στην οικογένεια, να υποβάλει στο Υπουργικό Συμβούλιο, σ' ένα χρόνο από την ημερομηνία εφαρμογής των διατμηματικών διαδικασιών, έκθεση αξιολόγησης της εφαρμογής τους.

=====

Γενικό Εισαγγελέα της Δημοκρατίας,
Γ.Δ., Υπουργείο Εργασίας και Κοιν. Ασφαλίσεων, ✓
Γ.Δ., Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημ. Τάξεως,
Γ.Δ., Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού,
Γ.Δ., Υπουργείο Υγείας,

Η πιο πάνω Απόφαση διαβιβάζεται για ενημέρωση και για ενέργειες που αφορούν την Υπηρεσία/Υπουργείο σας.

(Χρυσόστομος Σοφιανός)
Γραμματέας
Υπουργικού Συμβουλίου.

31.5.2002.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 6

Εισηγήσεις της Συμβουλευτικής Επιτροπής στη Βουλή των Αντιπροσώπων για τροποποίηση της νομοθεσίας.

ΝΟΜΟΣ ΠΟΥ ΠΡΟΝΟΕΙ ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΛΗΨΗ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΓΙΑ ΤΗ ΠΡΟΣΤΑΣΙΑ ΤΩΝ ΘΥΜΑΤΩΝ

Άρθρο	Υφιστάμενες Πρόνοιες	Εισηγήσεις για Τροποποίηση
Μέρος I Άρθρο 2 Εισαγωγικές Διατάξεις	«Δικαστήριο σημαίνει Πρόεδρο Επαρχιακού Δικαστηρίου ή Ανώτερο Επαρχιακό Δικαστή ή Επαρχιακό Δικαστή.	«Δικαστήριο σημαίνει αρμόδιο Δικαστήριο που ασκεί ποινική δικαιοδοσία» (Για να μπορούν να εκδικάζονται περιπτώσεις βίας στο Κακουργοδικείο)
Μέρος I Άρθρο 2δ Εισαγωγικές Διατάξεις	Κάθε ανήλικο πρόσωπο το οποίο διαμένει με οποιοδήποτε από τα πιο πάνω πρόσωπα.	Να προστεθεί και παράγραφος (ε) κάθε άλλο συγγενικό πρόσωπο το οποίο διαμένει με οποιοδήποτε από τα πιο πάνω πρόσωπα. (Για να καλύπτει άλλα συγγενικά πρόσωπα που διαμένουν με τους γονείς ή τον ανήλικο στο ίδιο σπίτι)
Μέρος II Άρθρο 3 (1) Έννοια Βίας	Βία, για τους σκοπούς του Νόμου αυτού, σημαίνει οποιαδήποτε παράνομη πράξη, παράλειψη ή συμπεριφορά με την οποία προκαλείται άμεσα σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας από άλλο μέλος της οικογένειας και περιλαμβάνει και τη βία που ασκείται με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος, καθώς επίσης και τον περιορισμό της ελευθερίας του.	(Να αφαιρεθεί η λέξη παράνομη και η λέξη άμεσα.) Βία, για τους σκοπούς του Νόμου αυτού, σημαίνει οποιαδήποτε πράξη, παράλειψη ή συμπεριφορά με την οποία προκαλείται σωματική, σεξουαλική ή ψυχική βλάβη σε οποιοδήποτε μέλος της οικογένειας από άλλο μέλος της οικογένειας και περιλαμβάνει και τη βία που ασκείται με σκοπό την επίτευξη σεξουαλικής επαφής χωρίς τη συγκατάθεση του θύματος, καθώς επίσης και τον περιορισμό της ελευθερίας του.

<p>Μέρος III Άρθρο 6(γ)</p> <p>Οικογενειακοί Σύμβουλοι</p>	<p>προβαίνει σε διευθετήσεις για την άμεση ιατρική εξέταση του παραπονούμενου.</p>	<p>προβαίνει σε διευθετήσεις για την άμεση ιατρική εξέταση του παραπονούμενου και όπου είναι αναγκαίο τον συνοδεύει.</p> <p>(Η πρόσθεση «και όπου είναι αναγκαίο τον συνοδεύει» γίνεται για να καλύψει περιπτώσεις όπου δεν υπάρχει άλλο πρόσωπο, εκτός από τον Οικογενειακό Σύμβουλο και επίσης δίνει νομική κάλυψη στον Οικογενειακό Σύμβουλο σε περιπτώσεις ατυχημάτων ή αγωγών εναντίον του.)</p>
<p>Μέρος III Άρθρο 6</p> <p>Οικογενειακοί Σύμβουλοι</p>	<p>Η συγκατάθεση του προσώπου που έχει τη γονική μέριμνα για το ανήλικο δεν είναι αναγκαία σε περίπτωση όπου κατά την άποψη του Οικογενειακού Συμβούλου υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι ο ανήλικος κακοποιήθηκε από το πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα.</p>	<p>Η συγκατάθεση του προσώπου που έχει τη γονική μέριμνα για το ανήλικο δεν είναι αναγκαία σε περίπτωση όπου κατά την άποψη του Οικογενειακού Συμβούλου υπάρχουν εύλογες υπόνοιες ότι ο ανήλικος κακοποιήθηκε από το πρόσωπο που έχει τη γονική μέριμνα ή άλλο μέλος της οικογένειας.</p> <p>(Η πρόσθεση «ή άλλο μέλος της οικογένειας» γίνεται για να καλύψει περιπτώσεις όπου η κακοποίηση γίνεται από άλλα μέλη της οικογένειας και οι γονείς επιθυμούν να καλύψουν το πρόσωπο αυτό.)</p>

<p>Μέρος III Άρθρο 7</p> <p>(2)</p> <p>Συμβουλευτική Επιτροπή</p>	<p>Η Επιτροπή απαρτίζεται από άτομα τα οποία διορίζονται υπό την προσωπική τους ιδιότητα από το Υπουργικό Συμβούλιο και έχουν γνώση και πείρα του θέματος. Οι διορισμοί γίνονται από το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Τα μέλη δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα δέκα.</p>	<p>Η Επιτροπή απαρτίζεται από άτομα τα οποία διορίζονται υπό την προσωπική τους ιδιότητα από το Υπουργικό Συμβούλιο και έχουν γνώση και πείρα του θέματος. Οι διορισμοί γίνονται από το δημόσιο και ιδιωτικό τομέα. Τα μέλη δεν πρέπει να υπερβαίνουν τα έντεκα.</p> <p>(Τα 11 μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής από το 1996 που συστάθηκε η Επιτροπή από το Υπουργικό Συμβούλιο είναι τα πιο κάτω: Υπ. Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων- Τμ. Υπηρεσιών Κοινωνικής Ευημερίας/Υπ. Παιδείας και Πολιτισμού/Υπουργείο Υγείας/ Υπουργείο Δικαιοσύνης και Δημόσιας Τάξης / Νομική Υπηρεσία/ Αστυνομία/ Σύνδεσμος Πρόληψης και Καταπολέμησης της Βίας στην Οικογένεια/ Παγκύπριο Συμβούλιο Ευημερίας/. Σύνδεσμος Οικογενειακού Προγραμματισμού/ Σύνδεσμος Ψυχολόγων/ Σύνδεσμος Πραγωγής Ψυχικής Υγείας Παιδιών και Εφήβων/)</p>
<p>Μέρος III Άρθρο 7(5)</p> <p>Συμβουλευτική Επιτροπή</p>	<p>Η Επιτροπή δύναται να προσλάβει γραμματειακό προσωπικό και να έχει Γραφείο</p>	<p>Η Επιτροπή δύναται να προσλάβει γραμματειακό, επιστημονικό ή άλλο αναγκαίο προσωπικό και να έχει Γραφείο.</p> <p>(Για υλοποίηση των αρμοδιοτήτων της η Συμβουλευτική Επιτροπή χρειάζεται εκτός από γραμματειακό προσωπικό και επιστημονικό προσωπικό, γι αυτό γίνεται η πρόσθεση.)</p>

<p>Μέρος III Άρθρο 8(2)</p> <p>Πολυθεματική Ομάδα</p>	<p>-Κοινωνιολόγου Λειτουργού του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων υπεύθυνου για θέματα παιδιού</p>	<p>Κοινωνικού Λειτουργού του Υπουργείου Εργασίας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων υπεύθυνου για θέματα παιδιού.</p> <p>(Να απαληφθεί του Κοινωνιολόγου και να δεν υπάρχει θέση κοινωνιολόγου. Ήδη υπάρχει πρόταση Νόμου.)</p>
<p>Μέρος IV Άρθρο 9</p> <p>Καταθέσεις Μαρτύρων και θύματος</p>	<p>Στις περιπτώσεις όπου η καταγγελία γίνεται σε αστυνομικό σταθμό η κατάθεση του θύματος λαμβάνεται από αστυνομικό του ίδιου φύλου.</p>	<p>Στις περιπτώσεις όπου η καταγγελία γίνεται σε αστυνομικό σταθμό η κατάθεση του θύματος λαμβάνεται από αστυνομικό του ίδιου φύλου, εκτός όπου αυτό δεν ενδείκνυται.</p> <p>(Η πρόσθεση αυτή γίνεται για τις περιπτώσεις σεξουαλικής κακοποίησης από πρόσωπο του ίδιου φύλου)</p>
<p>Μέρος IV Άρθρο 14</p> <p>Καταθέσεις Μαρτύρων και θύματος</p>	<p>Χωρίς να επηρεάζονται οι διατάξεις του άρθρου 10 του περί Απόδειξης Νόμου, καταγγελία η οποία γίνεται από θύμα αδικήματος βίας προς οποιοδήποτε αστυνομικό, οικογενειακό σύμβουλο, λειτουργό ευημερίας, ψυχολόγο, γιατρό, περιλαμβανομένου ψυχιάτρου, που εξετάζει το θύμα, μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής, μέλος του Συνδέσμου Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια ή μέλη του στενού οικογενειακού περιβάλλοντος του θύματος εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από τη διάπραξή του, αποτελεί μαρτυρία.</p>	<p>Χωρίς να επηρεάζονται οι διατάξεις του άρθρου 10 του περί Απόδειξης Νόμου, καταγγελία η οποία γίνεται από θύμα αδικήματος βίας προς οποιοδήποτε αστυνομικό, οικογενειακό σύμβουλο, λειτουργό ευημερίας, ψυχολόγο, γιατρό, περιλαμβανομένου ψυχιάτρου, που εξετάζει το θύμα, εκπαιδευτικού, μέλη της Συμβουλευτικής Επιτροπής, μέλος του Συνδέσμου Πρόληψης και Αντιμετώπισης της Βίας στην Οικογένεια ή μέλη του στενού οικογενειακού περιβάλλοντος του θύματος εντός εύλογου χρονικού διαστήματος από τη διάπραξή του, αποτελεί μαρτυρία.</p> <p>(Να προστεθεί η λέξη εκπαιδευτικός γιατί οι εκπαιδευτικοί είναι τα πρόσωπα που έρχονται σε πρώτη καθημερινή επαφή με παιδιά)</p>
<p>ΜΕΡΟΣ V Άρθρο 16</p> <p>Εκδίκαση Υποθέσεων και μαρτυρία</p>	<p>Το Δικαστήριο δύναται να καταδικάσει τον κατηγορούμενο με μόνη την κατάθεση του θύματος εφόσον δεν ήταν δυνατόν υπό τις περιστάσεις να εξασφαλιστεί ενισχυτική μαρτυρία.</p>	<p>Το Δικαστήριο δύναται να καταδικάσει τον κατηγορούμενο με μόνη την κατάθεση του θύματος.</p>

<p>ΜΕΡΟΣ V Άρθρο 17 (1)</p> <p>Εκδίκαση Υποθέσεων και μαρτυρία</p>	<p>Αν κατά τη διάρκεια εξέτασης ανήλικου προσώπου από ψυχίατρο ή ψυχολόγο για σκοπούς αξιολόγησης ή ψυχοθεραπείας γίνει αναφορά από τον ανήλικο ότι υπέστη κακοποίηση από οποιοδήποτε πρόσωπο, η κατάθεση του ψυχιάτρου ή ψυχολόγου δύναται να γίνει αποδεκτή στο δικαστήριο κατ' εξαίρεση του κανόνα περί εξ' ακοής μαρτυρίας.</p>	<p>Αν κατά τη διάρκεια εξέτασης ανήλικου προσώπου από ψυχίατρο ή ψυχολόγο για σκοπούς αξιολόγησης ή ψυχοθεραπείας γίνει αναφορά από τον ανήλικο ότι υπέστη κακοποίηση από οποιοδήποτε πρόσωπο, η κατάθεση του ψυχιάτρου ή ψυχολόγου καθώς επίσης και η επιστημονική γνώμη, δύναται να γίνει αποδεκτή στο δικαστήριο κατ' εξαίρεση του κανόνα περί εξ' ακοής μαρτυρίας.</p> <p>(η επιστημονική άποψη του ψυχιάτρου/ψυχολόγου είναι απαραίτητη σε τέτοιου είδους περιπτώσεις για ενίσχυση και επεξήγηση της μαρτυρίας η οποία γίνεται κατ' εξαίρεση του κανόνα της περί εξ' ακοής μαρτυρίας.)</p>
<p>ΜΕΡΟΣ VI Άρθρο 22 (1)</p> <p>Προσωρινό διάταγμα αποκλεισμού υπόπτου ή απομάκρυνσης του θύματος</p>	<p>Το Δικαστήριο δύναται, έπειτα από αίτηση μέλους της οικογένειας ή της αστυνομίας ή του κατηγορού ή του Οικογενειακού Συμβούλου ή άλλου προσώπου που ενεργεί για λογαριασμό οποιουδήποτε απ' αυτούς, να εκδώσει προσωρινό διάταγμα αποκλεισμού του υπόπτου ή απομάκρυνσης ανήλικου θύματος</p>	<p>Το Δικαστήριο δύναται, έπειτα από αίτηση μέλους της οικογένειας ή της αστυνομίας ή του κατηγορού ή της Εισαγγελίας ή άλλου προσώπου που ενεργεί για λογαριασμό οποιουδήποτε απ' αυτούς, να εκδώσει προσωρινό διάταγμα αποκλεισμού του υπόπτου ή απομάκρυνσης ανήλικου θύματος.</p> <p>(Να προστεθεί της Εισαγγελίας και να αφαιρεθεί ο Ο.Σ. γιατί ο Οικογενειακός Σύμβουλος οφείλει να προστατεύει το θύμα με προτάσεις που περιλαμβάνουν την απομάκρυνση του θύτη και ο Οικογενειακός Σύμβουλος ως επαγγελματίας δεν μπορεί να εμπλέκεται σε νομικές διαδικασίες.)</p>
<p>ΜΕΡΟΣ VI Άρθρο 22 (2)</p> <p>Προσωρινό διάταγμα αποκλεισμού υπόπτου ή απομάκρυνσης του θύματος</p>	<p>Το Δικαστήριο εκδίδει το διάταγμα έπειτα από αίτηση που συνοδεύεται από ένορκη δήλωση του θύματος ή, στην περίπτωση ανήλικου θύματος, οποιουδήποτε προσώπου που είναι σε θέση να έχει άμεση γνώση των γεγονότων ή από οποιαδήποτε άλλα αποδεικτικά στοιχεία που τείνουν να αποδείξουν την άσκηση βίας περιλαμβανομένων και καταθέσεων του θύματος ή άλλων προσώπων σε οποιαδήποτε μορφή, πιστοποιητικών, βεβαιώσεων και άλλων αποδεικτικών στοιχείων δυνάμει αυτού ή άλλου νόμου.</p>	<p>Το Δικαστήριο εκδίδει το διάταγμα έπειτα από αίτηση που συνοδεύεται από ένορκη δήλωση του θύματος ή, στην περίπτωση ανήλικου θύματος, οποιουδήποτε προσώπου που είναι σε θέση να έχει άμεση γνώση των γεγονότων ή από οποιαδήποτε άλλα αποδεικτικά στοιχεία από τα οποία διαφαίνεται κίνδυνος άσκησης βίας ή επανάληψης βίας, περιλαμβανομένων και καταθέσεων του θύματος ή άλλων προσώπων σε οποιαδήποτε μορφή, πιστοποιητικών, βεβαιώσεων και άλλων αποδεικτικών στοιχείων δυνάμει αυτού ή άλλου νόμου.</p>

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 7

Εισηγήσεις της Συμβουλευτικής Επιτροπής στον Πρόεδρο του Ανωτάτου Δικαστηρίου

Διαπιστώσεις και εισηγήσεις της Συμβουλευτικής Επιτροπής για βελτίωση του Δικαστικού πλαισίου.

ΔΙΑΠΙΣΤΩΣΕΙΣ

1. Έλλειψη κατάλληλου χώρου αναμονής, στο δικαστήριο, για μάρτυρες που χρειάζονται προστασία από τους γονείς και το ευρύτερο περιβάλλον.
2. Έλλειψη παιδοκεντρικού χώρου αναμονής για παιδιά-μάρτυρες, με αποτέλεσμα οι Λειτουργοί να τα κρύβουν.
3. Έλλειψη κατάλληλου χώρου αναμονής για ειδικούς μάρτυρες- επαγγελματίες. (Ψυχολόγοι, Παιδοψυχολόγοι, Οικογενειακοί Σύμβουλοι).
4. Έλλειψη γραφείου για τους δικηγόρους της Νομικής Υπηρεσίας.
5. Έλλειψη οπτικογραφημένων συστημάτων, όπως προνοεί ο Περί Βίας στην Οικογένεια Νόμος 119(1)/2000.
6. Απουσία συστήματος με ακουστική επαφή μόνο(χωρίς οπτική επαφή)
7. Έλλειψη κινητών παραβάν.
8. Διατάγματα απομάκρυνσης ανηλίκων δεν μπορούν να εκδοθούν εκτός ωραρίων της Δημόσιας Υπηρεσίας, για προστασία των ανήλικων θυμάτων γιατί δεν έχουν δοθεί τέτοιες οδηγίες στους δικαστές.
9. Η πιο πάνω εισήγηση γίνεται με αφορμή την άρνηση συγκεκριμένου Δικαστή επί καθήκοντι το Σάββατο να εκδόσει διάταγμα απομάκρυνσης ανηλίκου, με το δικαιολογητικό ότι η έκδοση διατάγματος πρέπει να γίνεται σε ώρες εργασίας από τις 7.30 μέχρι τις 2.30 και ότι δεν εμπίπτει στις οδηγίες που έχει.
10. Οι υποθέσεις βίας δεν εκδικάζονται άμεσα και ο χρόνος που αναγκάζονται τα παιδιά μάρτυρες να περιμένουν στους διαδρόμους του δικαστηρίου αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην όλη διαδικασία κατάθεσης τους.
11. Είναι πολύ σημαντικός ο χρόνος που αναγκάζεται ένα παιδί να περιμένει μέχρι την έναρξη της δίκης, ο οποίος αποτελεί ανασταλτικό παράγοντα στην ψυχολογία του παιδιού. Σε πρόσφατη υπόθεση η δίκη θα ξεκινούσε στις 9π.μ και τελικά ξεκίνησε στις 11 π.μ και στις 12 είχε διάλειμμα. Είναι απαραίτητο οι μάρτυρες και κυρίως, ανήλικα θύματα, να μην χρειάζεται να αναμένουν πολλές ώρες και η δίκη σε σοβαρές περιπτώσεις βίας, να μην διακόπτεται.

ΕΙΣΗΓΗΣΕΙΣ

1. Διαμόρφωση κατάλληλου χώρου αναμονής για μάρτυρες, όπου να μπορούν να προστατεύονται χωρίς να βρίσκονται εκτεθειμένοι στους διαδρόμους του δικαστηρίου και να δέχονται φωνές και απειλές, από το περιβάλλον του κατηγορούμενου ή από τον ίδιο τον κατηγορούμενο.
2. Διαμόρφωση κατάλληλου χώρου αναμονής για παιδιά με ξεχωριστή είσοδο ή σε άλλο κτίριο, (δίπλα από το δικαστήριο) όπου τα παιδιά να νιώθουν ασφάλεια, στήριξη, υποστήριξη και προστασία. Ο χώρος αυτός πρέπει να διαθέτει δική του τουαλέτα και διευκολύνσεις στη χρήση κουζίνας. Παράλληλα ο χώρος αυτός θα διαθέτει δωμάτιο όπου τα παιδιά να μπορούν να δίνουν κατάθεση με τη βοήθεια του οπτικογραφημένου συστήματος.
3. Διαμόρφωση κατάλληλου χώρου αναμονής για τους ειδικούς μάρτυρες επαγγελματίες
4. Διαμόρφωση κατάλληλου γραφείου για τους δικηγόρους της Νομικής Υπηρεσίας.
5. Άμεση εξασφάλιση οπτικογραφημένων συστημάτων σε όλες τις επαρχίες για προστασία των ανήλικων παιδιών θυμάτων, ειδικά όταν ο κατηγορούμενος έχει και το ρόλο του δικηγόρου.

6. Εξασφάλιση ειδικού συστήματος ακουστικής επαφής, χωρίς οπτική επαφή, έτσι ώστε παιδιά να μην αναγκάζονται να βλέπουν τον κατηγορούμενο.
7. Άμεση εξασφάλιση κατάλληλων κινητών παραβάν, σε όλες τις επαρχίες. Είναι αδιανόητο να κουβαλούν οι Λειτουργοί παραβάν από το Νοσοκομείο στο Δικαστήριο, για να προστατευθεί το παιδί-μάρτυρας.
8. Άμεση έκδοση δικαστικού διατάγματος απομάκρυνσης ανηλίκων ανά πάσα στιγμή για προστασία των παιδιών.
9. Ταχεία εκδίκαση υποθέσεων σε περιπτώσεις βίας στην οικογένεια και κυρίως σε περιπτώσεις που αφορούν ανήλικα παιδιά.

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ 8

Στατιστικά Στοιχεία Βίας στην Κύπρο και στο Εξωτερικό

Παρακολούθηση της βίας στην Οικογένεια.
Αναφορές /καταγγελίες/ περιπτώσεις για το έτος 2002 για όλες τις επαρχίες της Κύπρου.
Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	Θύματα				Μορφή βίας			Πιθανοί δράστες					ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΦΟΡΩΝ
	Παιδί	μητέρα	πατέρας	άλλα μέλη	Σωματική	Σεξουαλική	Ψυχολογική	Πατέρας	Μητέρα	παιδί	αδέρφια	άλλα	
	γυναίκα	άνδρας	οικογένειας	σύζυγος				σύζυγος			μέλη		
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	119	76	3	4	138	18	21	104	41	4	4	26	160
ΛΕΜΕΣΟΣ	58	131	14	11	192	12	45	143	21	8	5	31	216
ΛΑΡΝΑΚΑ	35	50	3	1	77	5	0	58	12	3	1	3	82
ΠΑΦΟΣ	26	50	8	0	54	5	18	52	14	1	6	10	79
ΜΟΡΦΟΥ	21	7	0	0	8	5	12	5	4	0	1	4	28
ΑΜΜΟΧ/ΟΣ	32	27	5	2	25	0	11	25	6	1	1	2	33
ΣΥΝΟΛΟ	291	341	33	18	494	45	107	387	98	17	18	76	598

Παρακολούθηση της έκτασης της βίας ενάντια στα Παιδιά.
Αναφορές /καταγγελίες / περιπτώσεις για το έτος 2002 για όλες τις επαρχίες της Κύπρου.
Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	Θύματα		Ηλικία θύματος				Μορφή βίας			Πιθανοί δράστες					ΣΥΝ.	
	αγόρια	κορίτσια	0-5	5-10	10-15	15+	Σωματική	Σεξουαλική	Ψυχολογική	Πατέρας	Πατριός	Μητέρα	Μητριά	Άλλοι συγγ.		Ξένο ΑΙΔΑφ.
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	63	65	34	43	34	17	75	21	10	49	7	36	1	15	8	100
ΛΕΜΕΣΟΣ	27	37	6	22	21	15	42	16	10	27	7	14	1	5	4	59
ΛΑΡΝΑΚΑ	13	18	8	9	7	7	24	3	0	15	1	10	0	1	0	27
ΠΑΦΟΣ	13	14	5	5	8	9	12	4	7	7	2	8	1	6	0	24
ΜΟΡΦΟΥ	14	10	5	9	9	1	6	6	8	6	0	1	0	3	3	24
ΑΜΜ/ΣΤΟΣ	12	20	5	8	5	13	21	3	2	12	0	10	0	3	0	25
ΣΥΝΟΛΟ	142	164	63	96	84	62	180	53	37	116	17	79	3	33	15	259

Παρακολούθηση της βίας στην Οικογένεια.
Αναφορές /καταγγελίες/ περιπτώσεις για το έτος 2001 για όλες τις επαρχίες της Κύπρου.
Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	Θύματα				Μορφή βίας			Πιθανοί δράστες					ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΦΟΡΩΝ
	Παιδί	μητέρα	πατέρας	άλλα μέλη	Σωματική	Σεξουαλική	Ψυχολογική	Πατέρας	Μητέρα	παιδί	αδέρφια	άλλα	
	γυναίκα	άνδρας	οικογένειας	σύζυγος				σύζυγος			μέλη		
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	74	53	1	3	92	13	7	75	23	4	6	5	108
ΛΕΜΕΣΟΣ	77	106	15	4	176	6	38	133	28	11	4	21	188
ΛΑΡΝΑΚΑ	26	21	1	1	37	4	6	29	12	1	1	3	43
ΠΑΦΟΣ	41	61	6	2	64	4	23	76	4	2	1	2	83
ΜΟΡΦΟΥ	4	1	0	0	1	1	1	1	0	0	0	1	2
ΑΜΜΟΧ/ΟΣ	11	8	0	1	9	0	7	9	1	1	1	0	12
ΣΥΝΟΛΟ	233	250	23	11	379	28	82	323	68	19	13	32	436

Παρακολούθηση της έκτασης της βίας ενάντια στα Παιδιά.
Αναφορές /καταγγελίες / περιπτώσεις για το έτος 2001 για όλες τις επαρχίες της Κύπρου.
Υπηρεσίες Κοινωνικής Ευημερίας

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	Θύματα		Ηλικία θύματος				Μορφή βίας			Πιθανοί δράστες				ΣΥΝΟΛΟ ΑΝΑΦΟΡΩΝ
	αγόρια	κορίτσια	0-5	5-10	10-15	15+	Σωματική	Σεξουαλική	Ψυχολογική	Πατέρας	Μητέρα	Άλλοι συγγ.	Ξένοι	
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	32	47	17	25	24	13	42	15	4	29	22	11	5	61
ΛΕΜΕΣΟΣ	32	47	18	26	23	12	56	4	26	48	24	5	2	66
ΛΑΡΝΑΚΑ	11	17	6	11	9	2	17	4	3	12	11	0	2	23
ΠΑΦΟΣ	19	23	6	12	14	10	20	3	11	27	2	3	1	29
ΜΟΡΦΟΥ	3	1	1	2	1	0	1	1	1	1	0	0	0	2
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ	8	3	0	5	6	0	1	0	1	1	0	0	0	6
ΣΥΝΟΛΟ	105	138	48	81	77	37	137	27	46	116	59	19	10	187

ΠΑΡΑΚΟΛΟΥΘΗΣΗ ΤΗΣ ΕΚΤΑΣΗΣ ΤΗΣ ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΓΙΑ ΤΟ ΕΤΟΣ 2000 ΣΤΗ ΚΥΠΡΟ
ΥΠΗΡΕΣΙΕΣ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ

ΕΠΑΡΧΙΕΣ	ΜΟΡΦΗ ΒΙΑΣ			ΘΥΜΑΤΑ				ΠΙΘΑΝΟΙ ΔΡΑΣΤΕΣ			
	Σωματική	Σεξουαλική	Ψυχολογική	Παιδί	μητέρα	πατέρας	άλλα μέλη	μητέρα	πατέρας	άλλα μέλη	
					γυναίκα	άνδρας		γυναίκα	άνδρας		
ΛΕΥΚΩΣΙΑ	43		9	2	31	36	0	3	9	30	12
ΛΕΜΕΣΟΣ	118		7	24	42	106	7	3	21	113	23
ΛΑΡΝΑΚΑ	45		10	5	21	26	2	0	7	38	11
ΠΑΦΟΣ	11		1	1	5	8	2	0	2	10	2
ΑΜΜΟΧΩΣΤΟΣ	4		0	3	3	4	0	9	0	6	0
ΜΟΡΦΟΥ	0		1	0	0	1	0	0	0	0	1
ΠΑΓΚΥΠΡΙΑ	221		28	35	102	181	11	15	39	197	49

ΤΜΗΜΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ

Βία μέσα στην οικογένεια – Συγκριτικά στοιχεία από αναφορές περιπτώσεων
1990 – 2001

Επαρχία	1990	1991	1992	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
Λευκωσία	3	2	11	16	19	24	61	62	25	35	54	108
Λεμεσός	6	23	34	12	23	33	33	48	64	104	149	188
Λάρνακα	8	8	13	16	14	9	12	7	27	23	60	43
άφος	4	4	3	4	2	2	8	31	23	13	13	63
Αμμόχωστος	5	8	8	11	3	4	8	3	10	4	7	12
Ευρύχου	-	-	-	-	12	12	-	1	1	-	1	2
Γενικά Σύνολα	26	45	69	59	73	84	122	152	150	179	284	436

**ΤΜΗΜΑ ΥΠΗΡΕΣΙΩΝ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗΣ ΕΥΗΜΕΡΙΑΣ
ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΓΙΑ ΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ ΚΑΙ ΤΟ ΠΑΙΔΙ**

**Σεξουαλική παραβίαση παιδιών
(Αναφορές περιπτώσεων – Συγκροτικά στοιχεία
1993 – 2000)**

Επαρχία	1993	1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000
Λευκωσία	1	2	-	3	7	5	6	9
Λεμεσός	-	-	-	2	5	1	3	7
Λάρνακα	-	1	-	1	2	5	2	10
Πάφος	-	-	-	-	-	-	-	1
Ευρώχου	1	3	-	-	-	1	1	1
Ολικό	2	6	-	6	14	12	12	28

**ΠΙΝΑΚΑΣ ΚΑΤΑΓΓΕΛΟΕΝΤΩΝ ΣΥΜΒΑΝΤΩΝ
ΒΙΑΣ ΣΤΗΝ ΟΙΚΟΓΕΝΕΙΑ
ΓΙΑ ΤΑ ΕΤΗ 1994 - 2000**

ΑΔΙΚΗΜΑΤΑ	ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ 2000	ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ 1999	ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ 1998	ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ 1997	ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ 1996	ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ 1995	ΚΑΤΑΓΓΕΛΙΕΣ 1994
Αιματομτώδη / Βιασμός	0	1	1				4
Παρά Φύση σεξίγεια	0	1	0		1		
Πρόκληση οδοντικής βλάβης	0	0	0				
Τραυματισμός και ανόλογες Πράξεις	27	6	0			1	1
Άστυχη επίθεση	3	0	0	1			23
Κοινή Επίθεση	25	32	16	47	115	70	39
Επιθέσεις με πραγματική σωματική βλάβη	112	150	56	56	53	115	75
Οδοντική βλάβη	0	2	4	4	10	4	
Οπλοφορία προς διέγερση τρόμου	0	0	1	2			
Απειλή / Βιαιοπραγία	3	5	0	8	4	1	1
Υβρεις	5	10	2	15	4	10	4
Εγκατάλειψη συζυγικής στέγης	0	0	0	8		10	4
Εγκατάλειψη παιδιού	0	0	0	2			
Προβλήματα από Εξωσυζυγικές σχέσεις	0	0	0	3			
Επιθέσεις / Φιλανκίες	54	62	21	30	47		
Κακοποίηση γονέων από τέκνο	0	0	1		6	3	5
Εγκληματική Επέμβαση	0	0	0	2			1
Εκδίωξη συζύγου	0	0	0	4		3	2
Εκδίωξη τέκνων	0	0	0		1		2
Κακοποίηση τέκνου	1	0	4	5	2	8	4
Κακοποίηση συζύγου	0	0	41	40		48	64
Συνωμοσία Φόνου	0	0	0				
Ενοχλητικά Τηλεφωνήματα	0	1	1				
Βία	0	0	25				
Απαγωγή	0	1	0				
ΣΥΝΟΛΟ	230	271	173	227	243	273	229